

Proletären om Nepal

Tidningen *Proletären* har länge följt utvecklingen i Nepal, där en maoistisk rörelse spelat stor roll under det senaste årtiondet. Vi har nedan samlat *Proletären*-artiklar från 2007-2012 – 5 är från sommaren 2007, 3 från 2008, 6 från 2009, 1 från våren 2010 och den sista från juni 2012.

Artiklarna, som till stor del utgörs av reportage baserade på intervjuer med nepalesiska maoister, ger en bra bild av händelseförloppet och i synnerhet får vi veta hur maoisterna själva såg på utvecklingen vid de aktuella tidpunkterna. Artiklarna är därför viktiga tidsdokument. Det som saknas är en mer övergripande analys av Nepal och dess ekonomiska och samhällsliga problem, liksom en kritisk granskning av den politik som maoisterna fört och de motsättningar som till slut ledde till att maoistpartiet splittrades – se lästipsen.

Lästips – mer om Nepal:

[Achin Vanaik: Himalayas nya republik](#) (artikel från 2008, översatt från *New Left Review*)

[En delas i två – Nepals maoister i kris](#) (analyserande artikel från juni 2012)

[Arbetarmakt om Nepal](#) (samling artiklar från 2010-2011)

Innehåll

Nepal del 1: Uppror för jord och demokrati.....	1
Nepal del 2: Folkarmén lämnar scenen	6
Nepal del 3: I väntan på valet.....	12
Nepal del 4: Politik är bästa medicinen.....	18
Nepal del 5: ”Valet hotas av bristen på säkerhet”	21
Valframgång för Nepals maoister	23
Nepals kung avsatt	25
Nepal: Vem är Prachanda samt viktiga stridsfrågor.....	27
Turbulens i maoisternas Nepal.....	29
Prachanda avgår – krisen i Nepal skärps.....	33
Front mot maoisterna i Nepal.....	34
Självkritiska maoister samlar till nya protester	35
Nepals befrielsearmé inför nya uppgifter.....	38
Nepal: Fokus på facklig organisering.....	40
Nepals maoister höjer rösten	42
Vänsterfalang bröt sig ur maoisterna i Nepal.....	44

Nepal del 1: Uppror för jord och demokrati

Publicerad 19 juli 2007

Sedan tio år tillbaka bedrivs i Nepal ett av de mest framgångsrika antifeodala uppror för demokrati världen sett på länge. Folket står mot kungen. Monarkin mot kravet på republik. Martin Schibbye och Tor Härnqvist befinner sig i maoisternas basområden för att söka upprorets rötter.

Någon guidad visning i det kungliga palatset i Katmandu är inte aktuell. Avspärningarna är omfattande och den polisiära närvaron påtaglig. Kung Gyendra fyllde 61 år i förra veckan. Två demonstrationer gick mot palatset. En krävde att maoistledaren Prachanda skulle hängas och monarkin restaureras. En annan att kungen skulle sparkas ut ur landet. Sammandrabbningen var oundviklig. Innanför murarna trycker kungen och tre medlemmar av kungafamiljen. Likt djur i bur.

– Snart river vi staketet och gör om hela palatsområdet till en marknadsplats. Kungen kan få bo i en vanlig liten lägenhet med sin familj, säger 22-årige Bim när taxibilen passerar förbi grindarna.

Folket mot kungen

Nepals politiska historia de senaste åren är en pendelrörelse mellan demokrati och reaktion. Mellan monarki och republik. Utegångsförbuden, massdemonstrationer och strider har avlöst varandra. Den politiska spelplanens pjäser brukar beskrivas som tre: kungen, de parlamentariska partierna och maoisterna.

I februari 2005 upplöste kungen parlamentet och gav den kungliga armén fria tyglar att angripa maoisterna. I april 2006 svängde pendeln tillbaka. Efter massdemonstrationer i huvudstaden isolerades kungen av de republikanska och demokratiska krafterna. Två miljoner demonstranter och 5000 skadade var priset för att kungen i ett direktsänt TV-tal skulle lova att återupprätta parlamentet. Efter det har kungen förlorat mer och mer makt. Apanaget har i princip avskaffats och den politiska makten reducerats. Utvecklingen mot republik rullar vidare. Landet håller andan i väntan på det utlovade – historiska – valet i november.

Den 239-åriga monarkin är tillbakapressad men inte besegrad. Folkmakten i maoisternas basområden har växlats in mot ministrar i interimregeringen. Efter tio år av väpnad kamp har Nepals kommunistiska parti (maoisterna) skrivit under ett fredsavtal, satt folkarmén under internationell övervakning och ingått en allians med de parlamentariska partierna byggd på val och republik. Epitetet Royal har tvättats bort från flera institutioner.

Men hur hamnade ett revolutionärt kommunistiskt parti som i tio år drivit väpnad kamp plötsligt i en regering? Svaret måste sökas utanför huvudstaden.

Utvecklat land

Vägen liknar en svensk skogsbilväg. Sönderkörd. Vattensjuk.

Bussen känner sig försiktigt fram under två dagar. Riktning mot väster. En av de större broarna är sedan länge sprängd och ännu inte lagad. Omvägen går via flodbädden. Martyrvägen är ett av de större infrastrukturprojekten i mellersta Nepal. Vägen är byggd för hand av bybor och ska när den är klar sammanbinda de större byarna i regionen. Den tränger in i områden där människor aldrig sett en buss. Sträckan som tidigare tog tre, fyra dagar att gå tar nu en dag. Avstånd mäts i dagsmarscher. Inte kilometer. Inte timmar.

Vid slutstationen, djupt inne i ett av maoisternas basområden, i Rolpadistriktet blir det vandring upp för tre bergstoppar om vardera cirka 2 500 meter och ner i tre floddalar. Den sista etappen till fots tar cirka tio timmar.

Konsekvenserna av ett felsteg känns i luften. Stigen lindar sig runt bergen. Doften av ett hästkadaver sticker i näsan. Packad med nästa trehundrakilo ris trampade den snett med hovarna och föll över femhundra meter innan den nådde fast mark. Åkrarna är klistrade vertikalt längs bergssluttningarna. Korna pressar ner klövarna för att hålla sig kvar. På femtiotalet var här två procent av de vuxna läskunniga. Medellivslängden 35 år. Spädbarnsdödligheten över 60 procent. Att titta ner i dalarna är att se rakt in i medeltiden. Tiden stod länge stilla.

Luften är frisk men inte klar. Bergen släpper aldrig taget om molnen under monsunperioden och så fort skymningen sänker sig suger dalarna åt sig dimman. Grön akvarell. Blått och brunröd jord. Kallt och fuktigt.

– Den kungliga nepalesiska armén tror att även stenarna här är maoister, säger Ratikala Gharti och skrattar när hon hälsar oss välkomna till byn Bangetal. Hon tror att hon är cirka trettiofem år. Hennes barn är sju och fyra år. Hon går upp två timmar före gryningen för att mata djuren, städa, tvätta och laga mat. Tio timmar per dag går hon för att hämta ved och vatten. Varje dag är en kamp för att överleva. Hon kan varken läsa eller skriva. Hon kallar sig maoist.

Det är få platser på jorden som kan kallas för feodala. Även de mest isolerade jordbruksområdena producerar ofta för en marknad. Men i Nepal är berättelserna om feodaltherrarna levande: En dag bad en av dem bönderna att sända sina döttrar med gödsel till hans gård. Dagen efter kom 56 kvinnor med lika många korgar gödsel. Fyra stycken valdes ut. De andra fick gå hem. Dagen efter slaktades en buffel. På bröllopet som följde gifte sig feodalherren med alla fyra. Senare ångrade han sig och gifte sig även med tre av dem han tidigare skickat hem. Idag har mannen sedan länge jagats ut ur byn.

– Idag kan en man inte ha flera fruar. Folkkriget har gjort oss medvetna, säger Ratikala Gharti.

På verandan i ett av husen i byn har alla grannar samlats. Nyanlända hälsas välkomna med knuten näve. Alla sitter med benen i kors på det hårt stampade jordgolvet. Det doftar tobak och dynga. Väggar är av bambu och lera. Utsikten makalös.

Världens tak

Konungariket Nepal beskrivs ofta som världens tak. Mount Everest är den mest kända av de revben som håller upp himlavalvet. Himalaya utgör ryggraden. Endast sexton mil och 8700 meter skiljer den högsta punkten från den lägsta. Bergen gör att endast tjugo procent av ytan är odlingsbar. Klimatzonerna sträcker sig från subarktiska till subtropiska: Monsunregn blandas med polarvindar. På toppen evig snö och snöleoparder. På botten slättlandet Terai med risfält, mangolundar och tät djungel. Odlad potatis. Delfiner. Krokodiler. Men det verkligt intressanta i Nepal är varken bergen eller naturen utan det folk som sedan tio års tid bedrivit ett av de mest framgångsrika antifeodala uppror för demokrati världen sett på länge.

Ta ett korrupt halvfeodalt system. En svag stat på landsbygden. Ideal terräng för gerillakrigföring. Lägg till att tio procent äger 65 procent av jordbruksarealen och att 90 procent av landets 28 miljoner invånare lever på landsbygden. Lägg till att kungen är en av världens rikaste män och att Nepal är ett av världens fattigaste länder: Krydda med maoism.

Resultatet blev ett folkkrig för jordreform och demokrati. Svaren på varför det började här är lika många som det finns bybor i byn. En och en sätter de sig på verandan för att berätta sin historia. Jorden är det konkreta. Den ger bröd, den ger värdighet och den är värd att slåss för. Bönderna vill ha jord. Kvinnorna jämlikhet. De kastlösa ett slut på diskrimineringen och massorna demokrati.

Har maoisterna stöd bland bönderna i byn? Frågan blir här närmast retorisk: bönderna är maoister. Kamouflagekläderna är inte ett modeplagg.

Två dagsmarscher från byn avlossades det första skottet. En tisdag i februari 1996 anföll embryot till folkets befrielsearmé en av polisstationerna, Holleri, i Rolpa. Det blev upprorets epicentrum. De följande dagarna utfördes över 5500 attacker i landets västra delar. Folkkriget var igång. Kort innan hade maoisterna presenterat en lista med fyrtio krav till premiärministern som kunde lösas fredligt, bland dem krav på republik. Men den jordägande klassen och monarkin vägrade. Kraven ignorerades och politiken utvecklades till krigskonst. Den legala kampens möjligheter bedömdes som uttömda.

Feodalherrarna har flytt

Åkrarna i Bangetal är små. Skörden ger inget överskott. Eftersom bergen ligger på Kebne-kaisehöjd är det för högt för att odla ris. Vid skörd och sådd hjälps gårdarna åt. Denna kollektivism har byn utvecklat och idag känner alla ett ansvar för både djuren och grödorna.

Blir det matbrist är idag är räntan på ris fem procent, men Ratikala berättar att före folkkriget var man tvungen att betala tillbaka femton kilo ris om man lånade tre. Räntan togs ut av jordägare och ockrare. Det var också främst mot dessa som ilskan riktades under de första åren av folkkrig.

Ambar Bahadur är 48 år och har åtta barn. Den viktigaste förändringen som folkkriget fört med sig menar han är att de få feodalherrar som tidigare fanns i området och som tvingade bönderna att jobba för dem har stuckit. Han berättar att jordägarna tidigare kunde kräva en get, en säck ris eller en ko men att de aldrig betalade för sig.

– Inte en enda rupé. Men nu har de stuckit till Katmandu så det är lugnt och skönt här nu, vi samarbetar mycket bättre och levnadsförhållandena har sakta förbättrats. Ambar Bahadur berättar att när folkkriget startade motiverade det bönderna att gå samman. Han beskriver det som att deras gemensamma ilska och enighet drev bort exploatörerna och delade upp deras jord. På frågan om hur de rent fysiskt drevs bort svarar han länge och hötter med nävarna i luften samtidigt som hela församlingen skrattar högljutt och tandlöst. När tolken ska översätta utläggningen säger han med sammanbiten min att vi gott kan föreställa oss vad som skedde.

– Vi har erbjudit dem att komma tillbaka, de kan till och med få sina gamla hus men de har de inte velat, säger Ambar Bahadur.

Bönderna hade allt att vinna

Bönderna insåg snabbt att våldet lönade sig. De hade allt att vinna. Efterhand övergick angreppen på feodalherrar och polisstationer till regelrätta slag med den nepalesiska kungliga armén. Efter tio års krig var antalet soldater i folkarmén i distriktet över 4000. Under hela perioden försåg byarna soldaterna med mat och kläder.

– Vi visste inte alltid vem som var premiärminister eller vad som skedde i Katmandudalen men vi visste att befrielsearmén slogs för oss, säger en av byborna.

Den väpnade striden har satt spår. Byborna berättar stolt om söner och döttrar som kämpat i befrielsearmén eller som blivit några av de tusentals martyrer. Priset för att byn stödde maoisterna var högt. Kvinnorna vittnar om tortyr och våldtäkter utförda av den kungliga armén i sin jakt på gerillan.

Den flacka ytan i byns utkant där tre berg möts var för bara ett år sedan en exercisplats för befrielsearmén. Idag odlas där majs.

Vid ett tillfälle luftlandsattes tusentals kungliga soldater på bergssluttningarna. De kompanier från folkarmén som fanns i området tog då av sig uniformerna och började mjölka korna, plöja jorden eller la sig helt enkelt bara ner och sov på loftet. Folkkriget saknar frontlinjer även om det har basområden. Målet var arméns soldater. Inte ett visst terrängavsnitt.

Beväpningen i början var främst jordbruksredskap. De första skjutvapnen tillverkades lokalt. Mynningsladdare fylldes med krut och järnskrot. En av de yngre pojkarna i byn tar en bössa

av de äldre för att visa oss. Rekylen är så kraftig att han nästan tappar det tunga vapnet i backen. Krutröken sprids snabbt ut över dalgången. Bonden ser själv förvånad ut över att den fortfarande går att skjuta med.

Nationell demokratisk revolution

Det proklamerade målet med folkkriget var en nationell demokratisk revolution. Inte socialism. Balansakten gick ut på att kombinera militära och politiska medel. Men för byborna i Bangetal är det inte kravet på demokratisk republik som först nämns. Katmandu ligger långt bort. De krav som återkommer i samtalen är mat, hus, utbildning och kläder.

Utvecklingen i basområdet har gått fort. För tio år sedan var det vanligt att barn i byn giftes bort vid tio års ålder. Lagar som stiftades i Katmandu nådde inte ens halvvägs hit. Kvinnor var mannens egendom på samma sätt som jorden, fältet och hästen. Barn avlades med våld. En ogift faderlös kvinna existerade inte. Idag kräver kvinnorna arvsrätt till jorden. Att avskaffa de feudala strukturerna och utveckla en kapitalism är förutsättningarna för en vidare utveckling.

– Jag kan inget om politik men förut tvingades vi gifta bort våra döttrar när de var sju-åtta år och betala höga räntor på våra lån. Idag ligger ett sjukhus där det en gång stod ett berg och i Tila har man fått ström. Det är vi som bor här som gjort allt detta men maoisterna har gett oss en plan, säger Ratikala Gharti och berättar att de boende i byn nu insett vad de kan åstadkomma tillsammans.

Förväntningarna på maoisterna är skyhöga. Deras inflytande i byn de sista tio åren beskrivs av en bybo som om en social bomb slagit ner i samhället.

Många talar om en höjd medvetenhet som den viktigaste framgången. Planer finns idag på ett mellanstadium i byn, elektrifiering och ett större sjukhus. Förutsättningarna finns med freden. Ur floderna från bergen kan det vita guldet – vattenkraften – utvinnas. Jorden är bördig. Det bestående intrycket från byn är framtidsoptimismen. Nu – med freden – finns möjligheterna.

– Framför allt önskar jag en bra skola till mina barn så att de slipper arbeta på tegelbruk i Indien. Jag vill kunna ge dem en framtid. Ni måste förklara för världen varför vi tog till vapen och slogs, säger Ratikala Gharti.

I basområdena utvecklades under folkkriget en parallellregering med lokal folkmakt. Bland dem populära lokala institutionerna som folkdomstolar och milis. Dessa utvecklades som en del av avtalet med de parlamentariska partierna och byn styrs idag i praktiken av två kommittéer: En partikommitté och en bykommitté. Folkdomstolens funktioner har dock tagits över av det kommunistiska ungdomsförbundet och andra organisationer med nya namn.

Maoistpartiet beskriver själva den nuvarande politiken som att balansera på en knivsegg. Ska vad som började som ett folkkrig för jordreform, demokrati och republik, tio år och 13000 döda senare sluta i fem ministerposter och en allians av åtta partier. Samt en kung som kanske inte kommer att tvingas abdikera? I Bangetal är både oron och förhoppningarna stora inför framtiden.

"Öga mot öga med fienden"

En dagsmarsch från byn Bangetal ligger byn Tila. Flera av husen är dekorerade med röda fanor och den lilla restaurangen är full av uniformerade soldater från folkarméns femte division. Lutad mot en vägg av bambu sitter på en röd plaststol vad som ser ut att vara en av de lokala tedrickande stammisarna. Men Santos Budha visar sig vara parlamentsledamot för maoisterna i Rolpadistriktet.

– Det är lite speciellt. Vi är vana vid att angripa fienden från långt håll i djungeln. Nu sitter vi öga mot öga med fienden och diskuterar budgetfrågor, säger Santos Budha och ser stressat på regnet utanför dörren.

Fortsätter det regna blir vägen förstörd och han kommer att missa överläggningarna i Katmandu. Huvuddelen av de andra partiernas parlamentariker är bosatta i huvudstaden dit Santos är på väg för budgetsamtal. Idag är det i Katmandu allt avgjort. Partiet fokuserar nu på att bygga massorganisationer i staden. I det nya interimsparlamentet har maoisterna 73 platser. Parlamentarikerna kommer från 52 av Nepals 75 distrikt. Fyrtio procent är kvinnor. Elva är kastlösa – daliter. Det är en medveten prioritering och avspeglar både maoisternas politik och stödbas.

Santos Budha verkar stortrivs som parlamentariker och berättar roat om hur maoisterna nu deltar i de departement som ägnade stor kraft åt att bekämpa desamma.

– Vi har nu bevis för hur hela systemet användes för att angripa och försvaga oss. Men nu sitter vi i parlamentet och kan se till att rikta resurser mot satsningar som kommer folket till del.

Valet skulle enligt en första plan ha ägt rum i juni. Nyligen sköts det upp till november av premiärministern. Santos Budha säger att efter att folkarmén befriat 85 procent av Nepal var en allians och ett fredsavtal nödvändigt för att få bort kungen. Helst vill han att Nepal utropas som republik innan valet. Men vilket resultat det än blir i valet så kommer maoisterna att acceptera det. Synen på statsapparaten sammanfattar han med att 60 procent av den kommer att förstöras vid en stor maoistisk valseger: 40 procent kan han tänka sig att behålla.

– De folkliga delarna ska vara kvar.

Oviss framtid

Frågor om framtiden är lätta att ställa men svåra att besvara i Nepal.

Santos vill först inte spekulera. Medan han funderar sticker en uniformerad soldat ur folkets befrielsearmé in huvudet, överröstar monsunregnet och ger besked om att färden till huvudstaden får ske först imorgon. Santos tar sig tid att fundera. Han skissar på två framtidsscenario. Ett ljust och ett mörkt.

– Om allt går väl så är Nepal kort efter valet en republik. Stora satsningar på infrastruktur fortsätter att ske här i Rolpa och alla nepaleser engageras i att bygga upp landet.

Santos berättar om rekonstrueringen. Om att bryta med underutvecklingen och den centraliserade statsapparaten.

– Nepal är rikt på skog, vattenkraft och kan bli ett modernt land.

Men det viktigaste idag säger han är att hålla ihop alliansen och hålla fast vid kravet på republik. En konstitutionell monarki som i Sverige är inte möjlig i Nepal, menar han. Banden mellan monarkin, de högkastiga och feodalherrarna är för starkt sammantvinnade. – Om vi inte avskaffar monarkin kan vi aldrig avveckla feodalismen och utveckla landet.

Och om det inte sker något val? Santos Budah lägger pannan i djupa veck. – Det vore en tragedi. Då får vi återgå till att betrakta – och bekämpa – våra fiender på långt håll. Folket kommer inte att acceptera att det inte hålls val.

Martin Schibbye, frilansjournalist (text) och Tor Härnqvist (bild)

Proletären nr 29, 2007

Nepal del 2: Folkarmén lämnar scenen

Publicerad 1 augusti 2007

Martin Schibbye och Tor Härnqvist fortsätter att för Proletärens räkning rapportera från Nepal där folkarmén efter tio års krig har låst in sina vapen. Kampen mot monarkin förs nu med demonstrationer på Katmandus gator och med motioner i parlamentet.

I december 2006 slog Folkets befrielsearmé upp tält under övervakning av FN. Tio års krig var slut. 3.000 vapen låstes in i containrar. 31.200 soldater registrerade sig. Följ med till tältlägren ett halvår senare och möt en armé som blivit riktigt bra på volleyboll.

Vaktposten står med båda händerna vid sidan av kroppen. Han bär uniform men saknar vapen.

På en pall bredvid sitter en soldat och trycker en transistorradio mot örat. Batterierna är både fuktiga och nästan urladdade, soldaten får ständigt ta ut och sätta i dem igen för att pressa ut det sista ur nyhetssändningen om förhandlingarna i Katmandu.

Deras öde avgörs nu och de vill inte missa en enda detalj.

Soldaterna ler. Men i deras ögon ser man att det fortfarande är krig.

Tidigare var det i Katmandu man lyssnade på rapporter från folkkrigets faser från landsbygden. Nu är rollerna omvända.

Utsikten är milsvid.

Kanske är detta en av de bästa observationsplatserna i världen – om det inte vore för freden.

Är det så här en seger ser ut?

Eller är det bilden av en besegrad armé?

För ett par år sedan trodde många bedömare att maoisterna stod på tröskeln till den sista fasen, ”den strategiska offensiven”, den gamla staten skulle nedkämpas, statsmakten gripas och segern proklamerats. Men så lades kursen om.

– Efter tio års folkkrig stod vi inför två val. Antingen skulle vi föra ner folkarmén i Katmandudalen och söka en slutstrid med den kungliga armén. Eller, skriva under ett fredsavtal, och utveckla folkliga massrörelser med ett krav: republik! Vi valde det senare.

Chefen vid folkarméns 5:e division, Sarad, försöker förklara hur han efter tio års krig hamnade med en obeväpnad armé på toppen av ett berg. Hur politiken blev krigets förlängning när skolboken för hur ett folkkrig ska föras till seger inte gick att följa.

På toppen – ovan dimman under molnen – är det som om Nepals intensiva historia tagit ett djupt andetag och håller andan. Tvåhundra tält är uppslagna på tre bergssluttningar. Hela förläggningen är allt annat än fältmässig: Fullt synlig från luften och inga avstånd mellan plutonerna. Men platsen ska inte försvaras. Att passivt förskansa sig bakom palissader är så långt från folkarméns militära taktik man kan komma. Nu är det politiken som är nyckeln till framgång.

I december i fjol slog den femte divisionen upp tälten. Mitt i vintern. Två tusen meter över havet. FN satte upp ett skrivbord framför en container. En och en fick soldaterna gå fram och visa upp sina vapen som registrerades. Sedan gick soldaterna själva och la in vapnen i containern. Det är troligen den enskilt största samlingen med vapen från första världskriget som finns i världen – bland dem flera 303:or från 1910. Detsamma skedde i kungahären även om deras vapen var mer moderna.

FN lämnade sedan kvar övervakningskamera, en bajamaja, tre indier och en korpulent man från Malaysia att vänta ut den politiska utvecklingen på plats. Ingen bär blå hjälm. De är alla obeväpnade.

Divisionschefen Sarad är ingen, av fredsavtalet, kuvad man. Han har kvar nyckeln till alla divisionens automat- och understödsvapen.

– Det är en lögn att vi skulle ha lämnat ifrån oss vapnen. FN har ingen nyckel, den kungliga armén har ingen nyckel. Vi har nyckeln, säger Sarad märkbart stolt.

Ett handgranatskast bort i ett värn som är byggt som en hydda sitter soldaten Salman med ett laddat automatvapen. Uppgiften: att vakta de som vaktar de egna vapnen. Inne i hyddan känns både fredsavtalet och förtroendet mellan FN och maoisterna skört.

En gång i veckan skickas soldater ner till containrarna och rengör och funktionstestar alla vapen. De fettas med ett tunt lager vapenfett, inga åtgärder för långtidsförvaring vidtas. Ett folk må vara aldrig så tappert, dess hat mot fienden aldrig så stort, dess terräng aldrig så gynnsam, men våldet kräver också verktyg. Materiella medel.

– Vi ber inte FN-personalen om lov för att titta till våra vapen. Vi bara informerar dem och går dit. Och om inte allt löper smidigt i höst med valen så tar vi ut dem, säger Sarad.

Om låsen på containrarna bryts utan FN:s vetskap börjar en röd lampa blinka på ett skrivbord i FN:s högkvarter i Katmandu. Deras stående order är att enbart försiktigt informera maoisterna om de internationella konsekvenserna av att bryta fredsavtalet. I teorin kan man när som helst återuppta folkkriget. Men är det möjligt? Eller önskvärt?

Divisionschefen menar att så kan man inte resonera. En av principerna för gerillakrig är att kampen inte förs där man befinner sig utan dit man beger sig. Så medan 31.200 soldater, med röda gradbeteckningar på kragarna, äter vitt ris och väntar på bergssluttningarna förs striden i huvudstaden.

– Folkkriget har inte upphört. Nu förs det med demonstrationer på Katmandus gator och med motioner i parlamentet. Vårt viktigaste vapen är ideologin och den är inte inlåst.

Avgörandet faller varken idag eller imorgon.

Över hela Nepal har folkarmén gått in i semipermanenta förläggningar, så kallade kantonnement. Enligt fredsavtalet ska alla soldater registreras och sedan ska deras ålder verifieras innan de kan betraktas som soldater och på sikt slås samman med den nepalesiska armén.

Den första fasen, registreringen, är avklarad och genom intervjuer med soldaterna i den första divisionen har FN verifierat åldern.

Rapporten kommer strax att publiceras och brisera som politisk dynamit. Maoisterna har hela tiden hävdade att ingen i folkarmén varit under 18 år. FN:s siffror kommer enligt bekräftade rykten i huvudstaden visa på motsatsen. Situationen kommer bli prekär. Maoisterna har genom sitt envisa förnekande av att någon varit under 18 målat in sig i ett hörn. Under folkkriget valde folkarmén att tro rekryterna – även om de ljög om sin ålder.

I lägret är upprördheten större över vad som upplevs som FN:s påtande i detaljer. ”Vi accepterar inte FN:s auktoritet när det gäller att bestämma åldern på våra soldater”, säger en politiker vi talar med. Istället pekar man på de urusla förhållandena i lägren. Nyligen insjuknade 200 soldater efter att ha tvingats dricka förorenat flodvatten.

Enligt fredsavtalet budgeterades 350.000 svenska kronor till infrastruktur. Utslaget per soldat blev det 2 kronor i månaden. Resultatet? En filt på tre soldater under vintern. Allt saknas i lägret, från mediciner, mat till elektricitet och hus.

– Villkoret i fredsavtalet för att vi skulle gå in i kantoner var att regeringen skulle förse dem med all nödvändig infrastruktur. Ingen av punkterna är uppfyllda, säger en märkbart irriterad men inte förvånad Sarad.

För ett parti som har befunnit sig i krig i tio år var det inte ett lätt beslut att skicka in folkarmén i lägren. Utifrån ser det ut som om man går ner i brygga. Villkoren i fredsavtalen bryts ständigt och det höjs röster för att man riskerar allt som man under tio års folkkrig kämpat sig till. Men många inom maoistpartiet menar att hade man inte skrivit under fredsavtalet så hade man förlorat allt.

En vald taktik.
Eller den enda möjliga?

*

På morgonen är tältduken genomblöt. Trots en väl tilltagen markkappa har nattens monsunregn runnit rakt genom tältet.

Den kvinnliga soldaten Prahaba börjar dagen klockan kvart i fem med en timmes terränglöpning. Därefter exercis och styrketräning på den röda jorden i ytterligare en timme. Sedan vitt ris med varmt vatten ute i det fria. På eftermiddagen följer politiska studier.

Militär utbildning.

Volleyboll.

Och sedan mer träning. Middag.

Klockan nio ska det vara tyst i tälten.

Vid midnatt kommer monsunregnet.

Allt som torkat blir åter blött.

Som många soldater är hon förkyld och hostar innan hon svarar på våra frågor. Hon är 23 år. Hon talar tydligt och klart. Håret är uppsatt i en knut i nacken.

– Du måste förstå att vi är en armé av folket, en folkarmé. Före varje angrepp så informerade vi de närliggande byarna och förklarade varför vi tänkte angripa just den polisstationen eller den byggnaden. Ofta hjälpte de till vid både planering och själva det militära anfallet. Efter slaget så återkom vi till byn för att berätta vad som skedde och vad som kunde bli bättre till nästa gång. Vi fick då också höra deras synpunkter.

Prahaba berättar om en militär dynamik som inte syns i tabeller över antal eldrör och soldater. Utan en folkarmé har folket ingenting, skriver Mao. Men utan folket hade denna armé aldrig överlevt 10 års strider och kunnat gå ifrån ett par hundra obeväpnade men beslutsamma kad-rer till en armé på över 30.000 soldater och en milis på 100.000 män och kvinnor.

Frågan varför hon och tusentals andra unga bondekvinor gick med i armén är svår att få ett personligt svar på. De politiska svaren är givna: – För Nepals folk och för nationen.

Hon berättar om hur det gamla semifeodala, och semikoloniala systemet med en monark omöjliggjorde andra politiska lösningar. Ett folkkrig var nödvändigt. Makten tackade nej till fyrtiopunktsavtalet.

Vi har hört det många gånger. Det står att läsa i Lonely Planet.

Men varför just hon? Till slut berättar hon hur hon från sin tonårstid minns att brodern började komma hem med uniform.

Men det starkaste minnet är från den dag han inte kom hem.

Hans död motiverade henne att bli soldat.

– Jag ville slåss för min bror.

Prahaba beskriver också hur kampen mot kvinnoförtrycket så småningom blev en stor drivkraft för henne. På maoistpartiets kongress 1995 beslutades det att det skulle vara kvotering till plutonerna i folkarmén: Minst tio kvinnor per pluton.

Detta var unikt i ett socialt sammanhang där det är vanligt att kvinnor tvingas sova i uthusen med djuren under mensesen. Alla funktioner i armén är öppna för kvinnor. Resultatet är fyrtio procent kvinnliga martyrer.

– Att vara soldat och kvinna är en utmaning i ett land där många fortfarande anser att kvinnor inte kan konkurrera med män, varken fysiskt eller intellektuellt. Vi ska bara föda barn och laga mat.

Nepal är ett land av minoriteter. Sextio etniska och kastmässiga grupper. Varav tre varit ekonomiskt och politiskt dominerande. Människor ur förtryckta grupper har aldrig haft tillgång till staten. Samma effekter som de kvinnliga soldaterna har haft återfinns hos de kastlösa soldaterna. En kastlös får enligt traditionen inte äta vid samma bord som en högkastig och allt hon tar i blir smutsigt. Att högkastiga och lågkastiga i tio år slagits i samma armé, axel mot axel, kommer få samhälleliga konsekvenser.

Officiellt är fyrtio procent kvinnor i folkarmén, men räknar man soldaterna vid morgonens uppställning är siffran trettio. Enligt Prahaba beror det på att vi är vid divisionsstaben och där är andelen kvinnor lägre än i de stridande brigaderna.

Prahaba tror att det kommer att hållas val i november och att fredsavtalet kommer att hålla. Framtiden för soldaterna är oklar. Hon har en fästman men vill inte planera längre än till november. Ett återupptaget krig hade varit fruktansvärt säger hon.

– Men visar det sig nödvändigt är jag beredd att gå upp i bergen igen. Chefen har nycklarna till containrarna.

Utanför brigadchefen Santosh tält leker hans fyraåriga dotter med en mascara. Både ögonbryn och ögonfransar är rikligt täckta med svart: ögonen stora som tefat. Men någon bild blir det inte. Vi har ännu inte fått fototillstånd.

Kamrat Santosh är det namn han fått av partiet – hans *nom de guerre*. Hans riktiga namn är Jonar Surdi. Tältet består av en gulnad tältduk förstärkt med blå plast. Golvet täcks av plattmattor. En energilampa i taket är kopplad till en solcellspanel på baksidan. Hans skor – kamouflagefärgade Converse – ligger vid ingången. På väggarna sitter tidningsklipp från

aprilupproret blandat med bilder på Marx, Engels, Lenin, Stalin och Mao. En surrealistisk blandning av en 15-åring pojkrum och en militär stabsplats.

Folkarméns symbol, en röd stjärna över Himalaya med två korsade AK-47:or, Kalasjnikovs, sitter upptejpad i taket.

Sex månader i tält varav de tre sista under monsunperioden har satt sina spår. De flesta soldater har blivit skickliga på brädspelet Coron och hyfsade på volleyboll. (Kanske en något udda sport att satsa på för en armé som i kolonn kan gå nästan raklånga under nätet utan att någon fastnar.) Skjutövningarna har ersatts med fyra timmars fysisk träning varje dag. Santosh beklagar sig över att beslutet att sätta folkarmén i husarrest resulterat i att man helt tappat kontakten med lokalbefolkningen.

– Tidigare var interaktionen med folket det viktigaste för oss i armén. Nu är vi helt avskurna.

Soldaterna kan inte som tidigare under kriget jobba i byarna med att förbättra vägar och bygga hus. De är hänvisade till förläggningen. Om de lämnar den går larmet från FN:s övervakare till Katmandu. Santosh vill dock inte använda ordet fängelse för att beskriva sin situation. Det är tack vare folkarméns existens som kungen i fjol gick med på att återupprätta parlamentet och de kan mobilisera 31200 män och kvinnor på en timme.

– Låt reaktionen tro att vi sitter i fängelse. Men så ser inte vi på situationen. Vi har frivilligt gått in i den här fredsprocessen och för var dag så blir vi starkare: fysiskt och politiskt.

Resten av svaret drunknar i åskan som hamrar mot bergssluttningen. När man inte hör hans röst lägger man märke till händerna. De är sönderbrända och täcks av handskar med Spiderman skrivit med vit text på svart läder.

Santosh menar att efter tio år av strider känner både kungaarmén och USA idag till folkkrigets strategi och taktik. Därför hade ett fortsatt krig endast resulterat i förutsägbarhet och nederlag.

– Om vi följt standardmallen hade vi inte lyckats. För att segra måste vi gräva fram en ny taktisk väg själva. Denna nya väg är ny även för armén och innehåller många överraskningar.

Enligt Santosh förs striden idag av partiledningen i Katmandu och han litar på att de fattar kloka beslut. Det samordnade upproret i alla Nepals större städer i april 2006 är ett exempel på den nya taktiken menar Santosh. Poliserna vägrade till slut att skjuta på demonstranterna och kungen tvingades kapitulera och återinkalla det avskaffade parlamentet.

*

Regnet och åskan har upphört och i vad som skulle kunna kallas ett plåtskjul sitter divisionsledningen samlad. Det är tidigt på morgonen och stämningen är sömning. Ljudet av mobilerna som söker efter nätet är det enda som stör.

Hela divisionen har varit på fötterna sedan klockan fyra.

Vi bjuds på kex vars bäst-före-datum ligger ett halvår tillbaka i tiden. Två mobiltelefoner är bemannade av varsin soldat. Sambandet med den politiska ledningen sker med satellittelefoner, walkie-talkies och mobiler med kontantkort. Tre system.

Oftast fungerar något av dem.

Den gröna heltäckningsmattan luktar blöt hund.

Mötet börjar med att de beskriver fienden. I politiska, inte militära termer.

– Kungen är efter de nitton dagarna av uppror i april isolerad. Idag finns det två maktcentra i Nepal: de republikanska krafterna och monarkin. Situationen är bipolär.

Fredsprocessen menar de är ett ord som döljer mycket annat. Lugnet bedrar. Bakom den vräker sig fortfarande klasskrafterna mot varandra. Kungen kämpar för sitt politiska liv och alla

försöker stärka sina egna organisationer i väntan på nästa sammandrabbning. Politisk eller militär. Men vilken är då uppgiften för en folkarmé när striderna upphört? Svaret kommer snabbt.

– Vi sitter här i förläggningen övervakade av FN för att visa hela världen att vi inte tänker påverka valet till den konstituerande församlingen.

Stabssekreteraren i den femte divisionen Abinash beskriver situationen som att bestiga ett berg. Man vet vart man ska, man ser toppen, de tusentals martyrerna innebär ett ansvar att fullfölja, att nå målet. Dessutom lägger han, som alla andra vi pratar med, till att om de vill kan klättringen mot toppen snabbas på.

– Vi har nycklarna.

Men han slutar inte resonemanget där, med ett skratt och en blinkning, som de flesta andra. Han fortsätter förklara att precis det vore reaktionens våta dröm.

– Hela vår kamp nu går ut på att bli legala, all reaktionens energi går ut på att kunna stämpla oss som illegala. De vill att vi ska tömma containrarna på vapen och ammunition och rusa ut i djungeln så att de definitivt kan stämpla oss som terrorister.

Divisionsledningen menar att den nya taktiken är nödvändig för att nå målet med en federal republik. Maoisterna gjorde bedömningen att revolutionen inte skulle kunna slutföras enbart med militära medel. Under folkkrigets sista år strömmade bistånd i form av vapen, lastbilar och pansarfordon in till kungahären från Indien, Kina och USA. Detta i kombination med att maoisterna helt saknade internationellt stöd brukar lanseras som förklaringar till omläggningen av taktiken. En av grundarna av den nepalesiska staten Prithvi Narayan Shah (1723-1775) har också beskrivit Nepals geopolitiska situation som en ”sötpotatis” mellan ”två rullstenblock”.

– Vi hade flera gånger knäckt ryggraden på kungahären och kunnat segra militärt i Katmandudalen, men morgonen efter skulle vi vakna upp till en situation där landet skulle vara totalt isolerat. Vi hade inte kunnat försvara segern. Alliansen med de sju partierna gav oss en möjlighet att uppnå vårt mål; att det hålls val till en konstituerande församling, något som vi alltid krävt.

I fredsavtalet statueras det att på sikt ska folkarmén och den före detta kungliga armén slås samman till en nepalesisk armé, utan epitetet kunglig. Idén kommer från maoisterna. Men en armé baserad på en politisk idé och en professionell armé med yrkessoldater. Är en sådan sammanslagning möjlig efter tio års krig? Varför?

– För att kunna gå till deras baracker, inte för att bränna upp dem och skjuta soldaterna, utan för att påverka dem och därigenom upplösa den reaktionära armén, säger Abinash.

Taktiken är oprövad och riskfylld. Det medger divisionsledningen. Situationen är svår för maoisterna, men den är om möjligt svårare för reaktionen. Det finns stora risker men också stora möjligheter. På samma sätt som officerarna lärde sig undvika militära bakhåll under kriget är det nu politikerna som måste lära sig undvika politiska bakhåll.

– Världen ser annorlunda ut än på Lenins och Maos tid. Vi kan inte vara dogmatiska, vi måste utveckla nya kampformer. Det nya ligger i kombinationen av legala och illegala medel: av krig och politik. Nu måste vi våga ta nya risker, våga kämpa och våga vinna.

Martin Schibbye, frilansjournalist (text) Tor Härnqvist (bild)
Proletären nr 21, 2007

Nepal del 3: I väntan på valet

Publicerad 15 augusti 2007

I Katmandu kraftsamlar alla inför valet i november. Styrkeförhållandena är tydliga för de som vill se: Kungen kommer att förlora. Men maoisterna kräver nu att republiken ska utropas omedelbart för att kungen inte ska kunna stoppa valet. Följ med till staden där allt avgörs.

Idag är det inte många kroppar som bränns på flodstranden.

Endast tre rökpelare stiger mot skyn. Lukten av rökelse slår ut doften av bränt kött. Arbetet som likbrännare är vigt åt daliterna, de kastlösa. Att elda upp en dygnsfärsk människa tar fem till sex timmar och kräver mycket ved. Daliterna går barfota runt elden och petar med en pinne in lemmar och händer för att allt ska förtäras av lågorna.

2001 eldades hela kungafamiljen upp på halva tiden.

Förklaringen låg i valet av träslag.

*

Pashupati Nath-templet ligger på stranden av Bagmatifloden som rinner genom Katmandu. Här kremerades kung Birendra, och åtta andra kungligheter efter att ha skjutits ihjäl 2001 av kronprins Dipendra, som sedan också sköt sig själv i huvudet. Hjärndöd utropades han på sjukhusets akutavdelning till ny regent samtidigt som situationen i det hinduiska kungariket Nepal blev en av världspolitikens dagsfrågor.

Plötsligt blev människorna i Nepal mer intressanta än statyerna och myterna. Plötsligt var inte det mytomspunna Shangri-La landet något för enbart bergsklättrare med dödslängtan eller övervintrade hippies.

Folkrig? Kungavälde? På tvåtusentalet? Medias sökarljus stannade för en stund på 1.300 meters höjd.

Från det stora templet byggt till guden Shivas ära kan man se Katmandu breda ut sig. Staden var i flera århundraden, fram till 1950-talet isolerad från omvärlden. Idag bor här en miljon människor.

– Vi måste vara i Katmandu för att vinna Katmandu, säger maoisternas internationella sekreterare C.P Gajurel när han tar emot barfota på sitt kontor som förklaring till att hela ledningen nu är samlad i huvudstaden.

Gajurel utstrålar lugn. För ett år sedan var Katmandu ingen plats för höga politiker inom maoistpartiet. Själv satt han 24 kilo tunnare i ett indiskt fängelse efter att 2003 gripits med ett förfalskat pass på Heathrow. Medlemskapet i en av USA terrorstämplad organisation gjorde processen kort. Idag något mer välnärd befinner han sig mitt uppe i en historisk process.

Från taket ser han Himalaya en molnfri dag.

Så nära.

Men ändå så långt borta.

Hundra meter från maoistpartiets kontor har den nepalesiska armén en postering. Hela officerskåren är intakt. Soldaterna desamma. Det enda som har förändrats är att ordet kunglig är borta ur namnet. Katmandu är inte en riskfri plats.

*

Står man på taket till maoisternas nya partihögkvarter, fyller lungorna med luft och ropar kan kungen höra det om han skulle råka stå på taket av sitt enorma palatskomplex. Så nära fienden har maoisterna kommit efter tio års folkrig, ett folkligt uppror i april 2006 och ett fredsavtal. Nu väntar de på valet till en konstituerande församlingen i november.

– Det är första gången vi verkar öppet i staden. För ett halvår sen fanns vi inte här. Nu har vi ett parti på plats. Vi har krävt val till en konstituerande församling i sex års tid. Redan då ville vi se en allians med de övriga partierna men vid den tidpunkten vågade de inte utmana kungen. Nu stödjer till och med USA kravet på val. Det förklarar varför vi är där vi är idag, säger Gajurel.

För att nå hit har kompromisserna varit omfattande. En folkarmé satt under övervakning. En avvecklad alternativ statsmakt i de befriande områdena. Men enligt Gajurel har det varit nödvändigt och värt priset. Att den väpnade kampen upphört innebär inte att folkets kamp för politiska och sociala rättigheter avslutats. Tvärtom.

Målet har alltid varit statsmakten åt den förtryckta klassen. Inget mer eller mindre. Maoisterna vill regera. En borgerlig republik är ett steg mot en folkrepublik. Från nästan inget folkligt stöd 1996 har maoisterna byggt upp en partiapparat över hela landet, massorganisationer och en armé med 30.000 män och kvinnor i sju divisioner. Kanske kan man säga att de har lyckats med allt – utom att göra revolution?

– Revolutionen är bara halvvägs. Vi har uppnått 60 procent, de resterande 40 procenten kommer efter valet, säger maoistpartiets ordförande Prachanda till BBC.

*

Inne i centrala Katmandu är lukten av brinnande bildäck värre än likdoften. Tjockare. Mer stickande.

Den stora huvudvägen från öster är avspärrad. Rökpelarna svarta som tjära. Frånvaron av den aggressiva trafikrytmen gör tystnaden nästan spöklik. Längs sidorna går tusentals människor på väg till sina arbeten. Utanför handelshögskolan demonstrerar studenter och lärare. Stämningen är aggressiv. Orsaken är att en av lärarna på morgonen hittats död. Mördad. Runtomkring demonstrationen står kravallutrustad polis och hänger på långa påkar av trä.

Alla svettas i värmen. Demonstranterna kräver att polisen griper de skyldiga och betalar ersättning till familjen.

Behöver man demonstrera för att det ska ske?

– Ja, säger läraren Tara Nath. Nepal är ett laglöst land idag. Polisen är korrupt.

I *Katmandu Post* blir händelsen en notis. Dagens stora nyhet är att det kommunistiska ungdomsförbundet (YCL) förstört en partilokal som tillhör ett av de mindre rojalistpartierna. Ungkommunisterna såg deras uppvaktning av kungen på hans födelsedag som en provokation eftersom den var bojkottad av hela det politiska och diplomatiska systemet.

– De som stödjer kungen bör straffas. Vi blir angripna men det stärker oss bara. Massorna gillar det, säger ordföranden för unggommunisterna (YCL) Ganesh Man Pun eller Rashmi som han kallas.

Rashmi förekommer flitigt i nyhetsflödet. Ömsom dementerande ömsom förklarande. Ständigt angripen och ofta citerad ser han precis lika stressad ut som man kan föreställa sig. Han bär kostym med pressveck. Vita gymnastiskor utan strumpor. Bredvid sitter hans livvakt och chaufför. Han håller de bådas MC-hjälmarna i knäet. Rashmi ser ständigt på sin plastklocka tar ideligen av sig den röda kepsen med ”Young Communist League” textat och stryker med sina kraftiga händer genom det tunna håret. Han har fått uppgiften av partiet att leda unggommunisterna i Katmandu. Målet är att på ett halvår bygga upp en organisation som kan leda massprotester och säkra att det hålls val i november. Hans förra uppgift var att leda folkarméns fjärde division i strid.

Det var lika svettigt.

– Vi organiserar ungdomar som vill kämpa för en federal republik. Just nu fokuserar och kraftsamlar vi i Katmandudalen.

För ett halvår sedan saknade maoisterna ett ungdomsförbund. Idag närmar de sig enligt egen uppgift 400.000 medlemmar. I Katmandu pågår ett projekt som kallas för ”Nya Katmandudalen”.

– Vi planterar träd, bygger broar över vattendrag och städar upp.

Det låter mysigt.

Lite Unga örnar över det hela om inte organisationen också opererade som ett medborgargarde. YCL griper personer och överlämnar dem till polisen eftersom de inte anser att polisen gör sitt jobb. Nyligen greps byråkraten Sitaram Prasain för korruption i mångmiljonklassen. Han fördes först till en utomhusscen dit media kallades till presskonferens. På plats lästes åtalspunkterna upp och sedan överlämnades han tillsammans med bevisen. Efter detta skådespel vill premiärministern olagligförklara organisationen.

– Vi gör också rent hus i Katmandu med smuggling, prostitution, korruption och droger. Vi upprätthåller lag och ordning vilket är en förutsättning för att val ska kunna hållas, säger Rashmi.

*

Och det går bra enligt honom. Organisationen gör skillnad. Enligt Rashmi bygger kritiken på att ungdomsförbundet avslöjar korrupta politiker och sätter dit inflytelserika människor med kopplingar till den gamla staten. Premiärministern kallade nyligen YCL i en parlamentsdebatt för ”Young Criminal League”. Den amerikanska ambassadören James F. Moriarty kallar dem för en folkarmé utan vapen, ”det största hindret mot att val hålls” och vägrar ta någon av dem i hand.

De anklagelserna tar Rashmi lätt på.

– Det är kul att göra revolution, säger han och ser ut som om han menade det.

Konsekvensen av uppståndelsen kring YCL är att förbundet växer. Men den snabba medlems-tillströmningen orsakar problem. Många ungdomar kallar sig ungtkommunister fast det inte är det och begår övergrepp i organisationens namn. Det har begåtts misstag och flera utredningar pågår om övergrepp mot politiska motståndare. Enligt Rashmi får organisationen skulden för allt som sker i landet idag.

– När bybor river ner rojalistpartiets scen, eller kastar sten på den amerikanska ambassadören så gör de det för att de är förbannade på kungen. Men det är inte vi som ligger bakom allt.

*

YCL är mer av en milis än en plantskola till partiet. Flera av de politiska officerarna stannade inte i folkarméns läger. De tog av sig uniformen och gick som Rashmi med i YCL. Från början var tanken att man skulle upphöra med rekryteringen när de nådde 100000 medlemmar.

Detta tak har de nu sett nödvändigt att höja till 400.000. YCL är bara en av flera nya organisationer maoisterna bildat sedan freden. Över hela staden byggs frontorganisationer inför valet. Senaste halvåret har medlemsantalet i student- och kvinnoförbundet skjutit i höjden.

Stora inbrytningar har skett även fackligt i huvudstaden.

– Det finns inte ett hotell som vi inte kan stänga på 30 minuter viskar en maoistisk politiker till oss.

*

I Katmandu drabbar tre politiska strömningar samman. Den första är den feodala som vill rädda monarkin. Den andra kraften är den rent kapitalistiska, hit kan man räkna det nepalesiska kongresspartiet. Den tredje kraften är den starkaste: Den revolutionära och demokratiska. I den ingår maoisterna, de förenade marxist-leninisterna (UML) och oppositionen inom kongresspartiet. Styrkeförhållandena inom den tredje strömningen är oklara. Båda de större till namnet kommunistiska partierna hävdar sig vara störst. Det enda alla kan vara överens om är att styrkeförhållandena inte är till kungens fördel.

Och att allt avgörs i november.

Monarkin arbetar för högvarv med att finna stöd för olika typer av politiska lösningar och rädda kungadömet.

Kungen själv är passiv men inte tyst. I februari 2007 lät han den nepalesiska armén skjuta salut och den gamla nationalsången spelades vilket var både rojalistiska dödsryckningar och i strid med konstitutionen. De rojalistiska partierna har sedan dess laborerat med olika lösningar som innebär en ceremoniell kung. Men det är otänkbart för både UML och maoisterna.

Maoistpartiets ordförande Prachanda har i en intervju med BBC 2006 sagt att kungen står inför två alternativ: antingen stannar han kvar och avrättas efter att ha ställts inför en folkdomstol eller så tvingas han i exil. Idag är retoriken nerskruvad.

De praktiska kraven är det desto mer tyngd i. Maoisterna kräver att republiken ska utropas innan valet november. Varför?

– Om inte republik utropas kommer inget val att hållas. Kungens enda chans att överleva är att stoppa valet och tillsammans med USA och indiska krafter kommer de göra allt för att hindra det från att äga rum, säger maoisternas internationella sekreterare Gajurel.

Kravet på republik nu har väckt ogillande hos det andra stora kommunistpartiet. UML:s internationella sekreterare Jhala Nath Khanal förklarar varför kravet är dumdrigt.

– Vi har en allians och ett avtal som säger att monarkins framtid ska avgöras på den första parlamentssessionen efter valet. Att utropa republik innan dess kan bara bli aktuellt om kungen försöker hindra valet från att äga rum.

*

Khanals visitkort är det första vi får i Nepal. Tvåfärgstryck. Det är också det första mötet utan tolk. Khanal förklarar att maoisternas idé skulle spräckt samarbetet med de progressiva krafterna inom kongresspartiet. Istället är hans råd att vänta.

– Kongresspartiet måste definiera sig i frågan om monarkins framtid innan valet. Det är hos dem avgörandet ligger. Vi erbjuder dem att spela den historiska roll de så gärna vill spela.

Men att kungen ska bort är UML överens om.

– Vi har provat att ha en ceremoniell kung. Två gånger har kungen visat att det inte var möjligt genom att upplösa parlamentet. Nu kan utvecklingen mot republik inte stoppas.

Att säga att relationen mellan maoisterna och UML genom åren varit konfliktfylld vore en lögn. Det har varit rent krig. Maoisterna har kallat UML för reaktionärer och revisionister på grund av att de deltagit i parlament och regeringar under 2000-talet. Kungens kupp i februari 2005 tvingade bägge parter dem att ändra uppfattning. UML om kungen och maoisterna om UML.

Khanals syn på maoisterna är idag blandad. UML har varit stora kritiker av maoisternas folkkrig och menat att Nepal kan förändras med fredliga medel. Ideologiskt är de idag närmast socialdemokrater och har förbindelser med bland annat det svenska vänsterpartiet. Khanal medger att maoisterna är inne i en förändringsprocess och lyfter fram att de programmatiskt

har utvecklats i riktningen mot ett parlamentariskt parti men kursändringen måste också bekräftas praktiskt innan han tror det.

Han anklagar dem också för att ha mördat 200 av UML:s partimedlemmar och tagit egendommar och hus i besittning.

– Det finns mycket som fortfarande är olöst i vår relation men vi måste vara vänner för att de demokratiska krafterna för republik ska vara förenade.

Khanal anser också att maoisternas lösningar är för enkla. Det är lätt att säga att vi ska ha federal republik, menar han, men hur ska landet ta sig från över 200 år med en enväldig kung till en federal republik?

– Landet måste lyftas ur fattigdomen. Vi måste skapa ett nytt Nepal. Alla pratar om detta men hur ska det konkret gå till? Vi kan inte importera något utländskt federalt system. Vi måste hitta vår egen modell.

Sedan länge finns ett förslag från maoisterna om ett antal federala stater baserade på etnicitet. Men detta är en alltför grovaxad modell enligt Khanal. Förutom etnicitet måste man se till språk, geopolitik och historik. Faktum kvarstår dock att maoisterna har ett förslag, något som UML saknar. Detta kan bli viktigt i valet. Tillsammans är UML och maoisterna starka i kravet på republik. Så mycket mer är man inte överens om. Vad som sker med alliansen efter valet återstår att se.

I budgeten alliansen enats kring lyser en utgiftspost med sin frånvaro: Kungens apanage. Det är också en budget som kommer att vara inaktuell om sex månader.

I november kommer de nya styrkeförhållandena utkristalliserats: svart på vitt. Siffra för siffra.

*

Katmandudalen är omgiven av höga berg. För bara ett år sedan var alla vägar ner i dalen försedda med vägspärrar. Ingen armé – kunglig eller ej – kan existera i en större dalgång, om den inte behärskar den omgivande bergskedjan. Idag är vägspärrarna öppna. Det enda som vittnade om att vi närmade oss kungen och Nepals politiska centrum var soldaternas svarta armékängor. Alla soldater vi hade mött dittills hade burit flipp-flopps eller i bästa fall gymnastiskor till uniformen.

Hur hamnade då maoisternas internationella sekreterare barfota på ett kontor i Katmandudalen?

Varför flyttade man ner partihögkvarteret och gick obehäpnade in i den stad man från början planerade att inta i något som – om det hade lyckats – hade fått minnet av Dien Bien Phu att blekna.

Orsakerna till att man satt sig i en regering tillsammans med partier man så skarpt kritiserar är två enligt maoisternas internationella sekreterare.

– Vi har ingått en allians för att säkra att det hålls fria och demokratiska val i november. Val utan korrupktion och manipulation. Det andra skälet är för att uppnå internationell legitimitet. I samma stund som vi fick fem ministerposter kunde vi börja utveckla våra internationella kontakter, säger Gajurel.

En teori som har lanserats av organisationen International Crisis Group går ut på att maoisterna aldrig klarade att flytta in motståndet till städerna. Även om folket var mot kungen, var man inte maoister. De attacker som skedde i Katmandudalen 2005 och 2006 blev psykologiskt viktiga men militärt närmast betydelselösa eftersom de inte kunde följas upp.

Samtidigt sker en politisk process inom maoistpartiet. Ett centralkommittémöte i maj 2003 diskuterade hur kontrarevolutionen segrat så enkelt i de realsocialistiska länderna. Slutsatserna pekade på bristen på demokrati och frånvaron av ett flerpartisystem. I dokumentet

”Development of Democracy in the Twenty-first century” lanserades en modell som innebär tävlan mellan partier inom ett framtida socialistiskt system.

– Vi tror på att låta flera partier tävla med varandra. Men vi ställer ett krav: partierna ska vara patriotiska och demokratiska, säger maoisternas internationella sekreterare Gajurel idag.

Samtidigt lanserades en ny taktik: En allians med de parlamentariska krafterna för att skapa förutsättningar för en folklig massrörelse med kravet republik. Idén tillbakavisades först som reaktionär men när kungen i februari 2005 grep makten och upplöste parlamentet svängde partiet 180 grader och sökte en allians med de kapitalistiska och parlamentariska krafterna – mot den feodala monarkin.

Resultatet blev ett tolvpunktsprogram vars främsta krav är en demokratisk republik och val till en konstituerade församling.

Resten kan komma att bli historia.

Gajurel är i grunden optimist, so-far-so good, men kalkylerar också med att allt kan gå åt helvete.

– Förlorar vi så blir vi bara ännu ett dåligt exempel. Men en förlust drabbar inte bara oss. Naturligtvis är vi huvudansvariga men omvärlden har sitt ansvar, i både en seger och i ett nederlag.

Gajurel tar en paus. Ser ut genom fönstret.

Kanske tänker han på Indonesien 1965. Ett parti baserat på bönder och arbetare, slaktades på några månader av Suharto med stöd av USA. ”Västs bästa nyhet på årtal i Asien” skrev *Time Magazine*, ett ”kokande blodbad som tog 400.000 liv utan att nästan någon märkte det”.

*

Men en kupp är inget scenario som oroar Gajurel. Styrkeförhållandena är annorlunda. I Nepal kommer man inte att låta sig slaktas. Och det kommer att märkas.

Det finns även en plan-B.

Om kungen trilskas i november har maoisterna ett ungdomsförbund med en halv miljon medlemmar tränade för en huvuduppgift: att leda folkliga massprotester och avsätta kungen. En folkarmé med 30.000 soldater, som på en timme kan mobiliseras för att understödja resningen i städerna.

Eller så går allt smidigt.

– Vinner vi valet öppnar sig stora möjligheter. Då skriver vi historia. Inte bara nepalesisk historia utan vi blir en del av den internationella kommunistiska historien. Det vore en seger för arbetarklassen världen över. Vår seger är också deras seger.

Text: Martin Schibbye, frilansjournalist Bild: Tor Härnqvist

Förkortningar:

- Nepals kommunistiska parti (maoister), CPN(m) i texten kallade enbart maoisterna.
 - Nepals Kommunistiska Parti (förenade marxist-leninister), CPN(uml), i texten kallade enbart UML.
-

Nepal del 4: Politik är bästa medicinen

Publicerad 28 augusti 2007

Politik mot fattigdomen är den bästa medicinen för Nepal säger läkarna vid Gorneti Model Hospital. Ett sjukhus byggt av maoisterna och byborna i Rolpadistriktet.

Att trampa i ett getingbo är aldrig kul.

22-åriga Bamskala Kharka har dessutom valt en plats som inte kunde vara sämre. Majsfället ligger tretusen meter över havet. Närmaste väg är en dagsmarsch bort.

Kroppen och ansiktet är sönderstuckett. Hennes man lyfter upp henne på ryggen och springer i den lika eländiga som vackra bergsterrängen mot sjukhuset Gorneti Model Hospital.

Väl framme glider hon som en trasa från ryggen ner på sjukhussängen. Huvud, händer, buk och rygg är kraftigt inflammerade. Läget är kritiskt.

– Doktor Peter, ropar någon.

Men det behövs inte. Han är redan på väg.

*

Kontinentalplattorna har i Nepal skapat ett bergland sönderstyckat av trånga och djupa dalar. Formade i sen krittid bildar de väldiga bergskedjorna en skarp legendomspunnen barriär mellan det indiska slättlandet och Centralasiens högplata.

Men en av topparna finns inte längre. Där ligger nu ett sjukhus.

Berget är borta; men inte med bön eller bulldozrar, utan med kraften av händer, krökta ryggar, hackor och spadar. Under två års tid arbetade sig tusentals personer ner från toppen, på så sätt fick man inte bara byggnadsmaterial till ett sjukhus utan också en yta att bygga på.

Ett sjukhus på toppen av ett berg i ett världens fattigaste länder. Projektet är på gränsen till det fattbara. Precis här – mitt i ingenting – valde maoisterna i Nepal att mitt under brinnande krig bygga.

– Sjukhuset är perfekt placerat, långt in i vårt basområde och nära folket, säger Vijaya. Han är 27 år och chef. Han saknar papper på någon akademisk utbildning. Istället har han ett helt album med bilder på de livshotande skador han själv ådrog sig under folkkriget.

I takt med att sammandrabbningarna med kungens soldater och polisen blev vanligare ökade antalet martyrer. Många dog i onödan av blödningar som enkel livräddande kirurgi hade kunnat stoppa. De amputationer som genomfördes i fält var inte heller vackra. Splitter från artillerigranater och kompressions-skador var de vanligaste dödsorsakerna.

Behovet av en riktig sjukvårdsorganisation i maoisternas folkarmé blev – som det heter – akut.

– Om soldaterna visste att det fanns en sjukvårdsorganisation som tog hand om de sårade så stred de bättre. Vår sjukvårdsorganisation blev en del av folkarmén. Men hälsoarbetet riktade sig inte bara till soldaterna utan även till byar och alla de som stöttade kriget, säger Vijaya.

”War surgery”, heter den bok Vijaya först tar fram när han förevisar sjukhusbiblioteket. Det är inte Nepals svar på Fass. I bild och text kan man här läsa sig till hur man enkla redskap som kniv och gaffel kan rädda liv. Flera av skisserna liknar de ritningar som följer med när man ska skruva ihop en säng från Ikea. Det är inte hjärnkirurgi direkt. Enkla men livsavgörande teckningar på hur man steg för steg tar ut en kula, spjälkar ett ben, amputerar och lagar en trasig tarm. Och det visade sig fungera. Efter några år kunde folkarméns mobila sjukvårdsteam ta hand om – och rädda – så många som 300 sårade efter ett enda slag.

– Det största problemet då var bristen på blod. Idag är det enklare och alla resurser som byggdes upp under kriget är fortfarande i gång och utgör på många platser den enda sjukvården i byarna. De vanligaste problemen för läkarna idag är diarré och fallskador, säger Vijaya.

*

Ett sjukhus kan sägas spegla samhället i stort; En miniatyrvärld av den verkliga; Ett dockskåpets Nepal. En natt utanför södersjukhuset i Stockholm kan man enkelt mäta samhällsföreteelser som gatuvåld, kvinnomisshandel, våldtäkter, arbetsplats- och trafikolyckor. En löningshelg syns i statistiken. Hur ser det då ut i Gorneti?

När receptionen öppnar klockan nio är väntrummet redan fullt. En normal dag tar sjukhuset emot 20-60 patienter med olika åkommor. Första året togs 5000 patienter emot. På väggen sitter en prislista. Men den används sällan. Det är ingen som har pengar.

Från början var tanken att sjukhuset skulle hålla stängt på tisdagar eftersom folkkriget startade på en tisdag. Men hittills har det inte kunnat ske. Behoven har varit för stora och man håller öppet alla dagar. För akuta fall finns en beredskap även under dygnets mörka timmar. Fotogenlampor och ficklampsbatterier skingrar då mörkret. Hela sjukhuset är strömlöst. Vid akuta situationer startar röntgenläkaren med ett ryck dieselgeneratoren och röntgenmaskinen rasslar igång. Det finns planer på en elektrifiering genom att utnyttja vattendragen från berget ner mot dalarna.

Fler än hälften av patienterna i väntrummet är kvinnor och de gynekologiska besvären dominerar. Det handlar ofta om framfall efter 4-5 födslar, komplikationer vid graviditet och olika typer av infektioner i underlivet. FN:s lika färskva som nattsvart snustorra siffror visar att den närmast obefintliga vården på landsbygden drivit upp spädbarnsdödligheten till siffror över 60 promille.

Flera i väntrummet lider även av enkla men allvarliga luftvägsinfektioner på grund av kyla och fattigdom. Tung och rosslig tuberkulohosta som man bara kan ana sig till men inte bekräfta eftersom laboratorietrustning saknas. Fattigdomens sigill.

Alla kvinnor i väntrummet kommer att träffa Deepsika. Hon är ett 27-årigt energiknippe och chef för den gynekologiska avdelningen. Sju dagar i veckan jobbar hon gratis mot bostad och mat. Hon håller ett högt tempo. Det finns massor att göra och patienterna kommer i en strid ström. Deepsika är en av få på sjukhuset med akademiska poäng och på de medicinska frågorna ger hon politiska svar.

– Den största sjukdomen i Nepal är de sociala ojämlikheterna. Politik mot fattigdomen är den bästa medicinen för landet.

Deepsika ser de kvinnosjukdomar hon behandlar som ett resultat av ett långvarigt förtryck.

Jorden – som ger värdighet – är också den största olyckan eftersom kvinnorna fortfarande saknar arvsrätt till den.

– Bränslet i revolutionen här är ojämlikheten mellan könen, säger hon självsäkert medan hon undersöker en patient.

I byarna runt sjukhuset är 1.300 av 25.000 medlemmar i maoistpartiet. För att bli medlem arbetar man först ett år utan lön åt partiet. Sedan kan man bli fullvärdig medlem. Totalt finns tre nivåer; heltid, deltid och supporter: Trettio procent är kvinnor. Deepsika är en av dem.

– Rent personligt är det svårt att jobba på toppen av ett berg så långt från närmaste väg. Men ser man till helheten, så känner man en oerhörd solidaritet med de som bor här, säger Deepsika.

Traditioner gör att de flesta kvinnor fortfarande väljer att föda i hemmen men vid komplikationer kan de nu komma till sjukhuset. Ofta har man då först gått till en klok gumma som

blåst rök på barnet utan synbar framgång. Deepsika berättar entusiastiskt om vad hennes arbete innebär för kvinnor i de närliggande byarna. I hennes lådor finns allt: kondomer, spiraler och p-piller.

– Att göra någon frisk och glad är den största uppskattningen man kan få. Att dessutom kunna lösa, inte bara de medicinska, utan även folkets politiska problem gör att jag trivs på jobbet, säger Deepsika.

Den utveckling som skett kring sjukhuset vill maoisterna se i resten av landet. Den politiska idén är att bygga framstående institutioner i några få utvalda områden. Inte bara sjukhus utan jordbrukskooperativ, fiskeodlingar, kvarnar och dammar, för att studera, utvärdera och sedan använda dem som modeller för övriga landet. Sjukhuset blir också en kontaktlänk mellan maoisterna och folket. Därav namnet: Model Hospital.

*

– Sjukhuset är ett fönster av vad vi kan åstadkomma, säger Mangal Bishwokerma sittande på en plaststol i Katmandu. Han är ansvarig för hälsofrågor i maoistpartiet och medlem i interimsparlamentet. I en paus i budgetförhandlingarna tar han sig tid att förklara vad han tror är lösningen på landets hälsosituation.

– I den senaste budgeten går endast sex procent till hälsoarbete, det visar precis hur underprioriterad frågan är, säger Birjeet. Men lösningen är inte bara mera resurser, lägger han till. Framför allt måste man bryta ner den centraliserade statsapparaten. I ett federalt system skulle resurserna kunna fördelas över hela landet:

– Vi måste bli kvitt feodalismen, kampen för en bättre folkhälsa är en del av kampen för en federal republik.

I år bildades även organisationen All Nepalese Health Workers Association som idag har 30.000 medlemmar efter åtta månader. Tanken är att sprida kunskaper om förebyggande hälsovård på landsbygden. Birjeet är dess ordförande och var även arkitekten bakom utbyggnaden av krigssjukvården. Han berättar att inom maoistpartiet ses hälsoarbetet som en politisk lika viktig fråga som utbildning och sysselsättning.

– Under kriget fyllde sjukhuset två funktioner. Dels skulle vi behandla skadade soldater. Dels erbjuda sjukvård till folket. Efter freden kan vi nu fokusera på den andra uppgiften.

På pappret går det 24.000 människor per läkare i Nepal. Men verkligheten är värre än så. De flesta av läkarna är dessutom verksamma i Katmandudalen. Även om lagen föreskriver att utexaminerade läkare ska tjänstgöra på landsbygden så följs den inte och hela regioner saknar en praktiserande läkare.

Birjeet har följt framväxten av sjukhuset i Gorneti och själv varit med när det byggdes. Från början var det finansierat av enbart maoisterna men de senaste åren har man fått en del stöd från Internationella Röda Korset, Men det Birjeet lyfter fram som viktigast är stödet från den norska organisationen Helselag för Nepal. En humanitär organisation som med aktivister och sjukvårdskunnigt folk försett sjukhuset med utrustning till ett värde av över 200.000 kronor. Organisationen har även finansierat ett utbildningsprogram där två norska specialister, läkaren Hans Husum och sjuksystemen Merete Taksdal, i omgångar reser till sjukhuset för att på plats utbilda läkarna.

I deras rapporter kan man läsa om både positiva och negativa erfarenheter från utbildningen. Det som chockat dem är de låga matematikkunskaperna hos läkarna vilket ställer till med stora problem med dosering av mediciner. Flera av läkarna kunde inte heller sätta dropp utan stora problem. Men de lär sig snabbt.

Den politiska frågan är vad som är viktigast att lära sig: Kejsarsnitt eller amputationer?

Läkarna och personalen vid sjukhuset hoppas att Nepal går en fredlig framtid till mötes.

Donerade pengar från det norska hälsolaget avsedda för dyr elektrisk amputationsutrustning användes nyligen istället till medicinska förbrukningsvaror.

Det är på ett sätt hoppfullt.

Kanske är krigskirurgins tid förbi på Gorneti Model Hospital?

*

När Doktor Peter kommer fram och rusar in till den getingstuckna Bamskala sätter han snabbt in Atropin, adrenalin och antihistamin. Bamskala återhämtar sig snabbt. Andningen lugnar ner sig och döden är avvärjd. Men Bamskala är chockad och får ligga kvar på sjukhuset några dagar för att vila ut sig.

Maken måste dock återvänta över bergen till gården och barnen.
Majsen måste skördas.

*Text: Martin Schibbye, frilansjournalist, Bild: Tor Härnqvist
Proletären 35, 2007*

Nepal del 5: "Valet hotas av bristen på säkerhet"

Publicerad 11 september 2007

Oroligheter i Nepal ökar. Utan säkerhet riskerar det planerade valet 22 november att ställas in. Den politiska kraft som skulle tjäna på detta är kungamakten.

Den andra september 2007. En serie kraftiga explosioner i Katmandu dödade två kvinnor och skadade ett tiotal.

– Vårt parti är inte inblandat i dessa vidriga explosioner säger maoistpartiets talesman till världspressen och lägger till, vi tror det kan vara en konspiration från någon som vill stoppa valet.

Nepal kommer om drygt två månader, den 22 november, att hålla ett historisk val till en författningsskrivande församling. Men kan ett val hållas under de politiska förhållanden som råder?

*

Mitt i centrala Katmandu i Birendra Conference Center, ett gigantiskt konferenskomplex av glas och betong har FN inrymts. Bland flyttlådor och sladdar rensar Kieran Dwyer undan papper från ett bord så att en intervju kan äga rum. Vi har bett om att få FN:s syn på säkerhetsläget i landet. Utanför konferenscentret pågår en demonstration och hade byggnaden haft fönster mot gatan kunde vi ha sett hur röken från brinnande bildäck steg mot himlen. Frågan känns lika dum som berättigad.

– I flera av Nepals distrikt är säkerhetssituationen för närvarande inte tillräckligt god för att val ska kunna hållas om inget drastiskt sker och det snabbt, säger Kieran Dwyer.

Främst syftar han på det som sker i södra Nepal. I Terai, ett tätbefolkat område med bördig jord och landgräns mot Indien har områdets majoritetsbefolkning som kallas Madhesis uttryckt missnöje med den politiska processen. Befolkningen är hinditalande och menar att deras intressen har eftersatts. Organisationen Madhesi Janatantrik (MJF), har flera gånger tagit till vapen och drabbat samman både med nepalesisk polis och maoisternas folkarmé. Deras krav är ett proportionerligt valsysteem. Något som inte införts eftersom det finns en oro för att det indiska inflytandet skulle bli för stort.

– Den enskilt viktigaste faktorn för att valet ska bli framgångsrika är att minoritetsgrupperna såsom Mahaesi i Terai, lågkastiga och kvinnor känner förtroende för valet. Ingen kommer få allt, men folk måste känna att de genom detta val kan få tillräckligt mycket inflytande för att det ska vara värt att delta, säger Kieran Dwyer.

*

FN-insatsen i Nepal är unik av den anledning att det inte är FN som har konstruerat fredsprocessen. Insatsen är inte fredsframtvingande, inga stridsfordon finns uppställda utanför konferenscentret, ingen av de 186 FN-anställda bär blå hjälm. Parterna har bett FN om att närvara vid valet förklarar Karen Deyer.

– Vi styr inte valet, vi styr inte fredsavtalet. Vår roll handlar om förtroende, att skapa ett bord för parterna att sitta vid och att övervaka de avtal som sluts. Den enda auktoriteten åtnjuter vi i egenskap av att vara FN men vi har inga vapen att backa upp det med.

Nyckelordet är säkerhet. De politiska krafter som står kungen nära är förlorare om ett val äger rum – oavsett utfall. Den ständiga fråga som alla revolutionärer ställer sig är om kungafamiljen kommer att passivt acceptera att makten tas ifrån dem. Och om inte, på vilka sätt man kommer att försvara sina positioner. Det mest effektiva för tillfället verkar vara att skapa en situation i landet som gör att val inte kan hållas. När Terairegionen står i brand riktas miss-tankarna mot palatset och det är orsaken till att maoisterna trappat upp sitt krav på att kungen måste tvingas att avgå innan valet – annars kommer han att stoppa det lyder teorin.

*

På FN-kontoret är man mer oroad över den maoistiska folkarmén än kungens nycker. Den största uppgiften för FN efter fredsavtalet i december 2006 har varit att övervaka folkarmén och dess vapen. Även i det arbetat som ska mynna ut i att folkarmén ska slås samman med den före detta kungliga armén så är FN:s uppgift inte att diktera villkoren utan skapa mekanismer som gör att parterna kan tala med varandra. Men det är inte svårt att sabotera valet om någon skulle vilja det säger, Kieran Dyer.

– Det krävs inte mycket för att stoppa valet från att äga rum. Det räcker att blockera några vägar. Att hantera de grupper som tagit till vapen i Terai, detta är det viktigaste för att val ska kunna äga rum.

Om den nuvarande situationen i Terai består kommer folk att avstå från att rösta av rädsla, tror Kieran Dwyer.

– Om det inte går att hålla valkampanjer i området så säger det sig självt att det inte kommer att gå att hålla några fria val.

Kieran Dwyer menar också att det finns en fokusering på valet som riskerar att landets stora problem hamnar i skymundan. Allt som behövs för att skapa förutsättningar för val: säkerhet, dialog och deltagande, är precis det landet behöver för att komma på fötter, oavsett om det hålls ett val eller inte. Men ska valet kunna äga rum i november så är det bråttom.

– Vi har inte så långt tid på oss. Det är en myt att Nepal skulle vara ett litet land. 27 miljoner människor, 100 språk, 60 etniska grupper, en lång historia av marginalisering, låg läskunnighet och sedan terrängen: Halva befolkningen bor ju i otillgängliga områden. Att hålla val hade varit en utmaning även utan tio års folkkrig.

Kieran Dwyer menar att valet i november inte ska ses som slutet på fredsprocessen. Ett framgångsrikt val är ett snarare ett första steg. Valmyndigheten planerar för 70.000 temporära poliser. En åtgärd som Karen Dyer inte ser som helt oproblematiskt.

– Vilken roll ska de ha? Hur ska de tränas? Det finns redan idag mycket kritik från människorättsorganisationer mot den nepalesiska polisen. Det vill säga den nu existerande polisen, ska det då tillkomma 70.000 poliser så finns det stora risker med det.

Ett val till en konstituerande församling har varit ett av de centrala kraven sedan folkupproret 1950. Men då realiserades det inte. Samma krav restes under protesterna och demonstrationerna 1990 utan att realiseras. Nu – efter tio års folkkrig och upproret i april 2006 – ser det ut att bli verklighet.

*Text: Martin Schibbye, frilansjournalist, Bild: Tor Härnqvist
Proletären 37, 2007*

Nepal mellan stormakterna Indien och Kina

Den 1.800 kilometer långa och porösa gränsen har medfört att begreppet ”spill over” är ett ord som återkommer i den akademiska litteraturen när det gäller relationerna mellan Indien och Nepal. Nepal en del av Indiens säkerhetsparaply.

Landet har också strategiska intressen av att den politiska situationen i Nepal stabiliseras. Himalaya försörjer kontinentens största floder. Bland dem Ganges. I Indiens kroniska underskott på energi ligger också ett intresse av att utveckla Nepals slumrande potential för vattenkraft.

En seger för maoisterna i november kommer säkerligen att påverka den indiska politiken och ge en skjuts framåt för naxaliterna (den indiska maoistiska rörelsen).

Vid landets norra gräns möts Kina och Nepal. För Kina brukar Nepal beskrivas som en buffert mot indisktamerikanska militära hot. Under långt tid har kinesiska politiker vägrat kallas maoisterna för maoister. Etitet har istället varit terrorister. Men den senaste kinesiska Nepal-ambassadören Zheng Xianglin sa nyligen att. ”Vi lever inte längre i kalla krigets dagar” och att man numera betraktar maoisterna som en del av det parlamentariska underlaget.

”De är en del av den politiska alliansen och denna provisoriska regering är legitim”.

Inga formella förbindelser har dock upprättats. Vissa saker är dock desamma. Sedan 1962 har Kinas officiella politik varit att man inte tolererar någon utländsk intervention i Nepal. Det gäller enligt ambassadören fortfarande.

Valframgång för Nepals maoister

Publicerad 16 april 2008

I skrivande stund är Nepals Kommunistiska Parti (maoisterna) klart största enskilda parti i valet. Även om valet ännu inte är färdigräknat har trenden sånt chockvåg i det nepalesiska etablissemanget liksom i grannlandet Indien.

Nepalesiska kongresspartiet och reformistiska Nepals kommunistiska parti (Förenade marxist-leninister), kallat UML, har fått se sin traditionella väljarbas försvinna. I valet förlorade alla utom en av premiärminister Koiralas (kongresspartiet) släktingar i sina valkretsar. De kongresspartikandidater som vann i sina valkretsar hade gått till val på en republikansk agenda, medan de som ville bevara monarkin förlorade stort.

I de vid pressläggningen räknade 209 valkretsar är maoisterna största parti i 116. Totalt finns 240 valkretsar.

”En överraskning”

”Givetvis är det en överraskning”, sade en västdiplomat till franska AFP:s utsände. ”Vi hade

väntat att de [maoisterna] skulle få mellan 10 till 20 procent av rösterna. Vi har hört att de var impopulära, men i realiteten visade det sig vara annorlunda.”

Det är uppenbart att diplomater och journalister har suttit i centrala Katmandu och lyssnat på varandra och på nepalesisk överklass tyckanden och låtanden om maoisterna. Den ryggradsmässiga klassinstinkten hos västvärldens journalister att identifiera sig med välverserad och engelsktalande övre medelklass och överklass i fattiga länders huvudstäder är inte ny. Men sällan har självutnämnda experter så i grunden missat en folklig dynamik som den nepalesiska.

Socialt arbete

Men det finns undantag. Det finns också journalister som seriöst arbetat ute i landet och noterat maoisternas folkliga stöd och inarbetade organisation. Från ett typiskt efterblivet distrikt i västra Nepal rapporterade nyhetsbyrån IANS utsände om en maoistisk flodvåg i ”de försvunnas land”. Det kallas så efter att den kungliga armén med stöd av kongresspartiet försökt slå ned maoisternas bondeuppror med hjälp av mord och ”försvinnanden.”

”I Bardiya Två och Fyra låg de maoistiska kandidaterna, befriade slavar från Tharu-folket som befann sig allra längst ned på den sociala skalan, långt före kandidaterna från kongresspartiet NC och Förenade marxist-leninisterna UML.”

Andra har rapporterat om hur maoisterna skött renhållning och idkat socialt arbete för vanligt folk medan de övriga partierna käbblat och intrigerat mot varandra i parlamentet. I de områden som maoisterna tidigare kontrollerade, som ett resultat av befrielsekriget, och där de i praktiken visat vad de går för, fick de ett överväldigande stöd med röstsiffror på 70 till 100 procent.

Indien har formellt gratulerat till valet, men är skakat inför nya realiteter i Nepal. Maoistledaren Prachanda har för avsikt att säga upp 1950 års ensidiga samarbetsavtal med Indien och omförhandla avtalen om Nepals vattenresurser. Indiens roll i Nepal kommer att minska, även om stormakten Indien har stora påtryckningsmöjligheter mot Nepal.

Prachanda har slagit fast att Nepal inte tänker vara en buffert för en stat mot en annan. Nepal ska istället utgöra en brygga för samarbete mellan Asiens växande giganter, Kina och Indien.

USA motarbetar

USA fortsätter att stämpla maoisterna som terroristorganisation och agerar med full kraft i Nepal för att rädda monarkin samtidigt som man pumpar in pengar till separatistiska tibetaner som agerar från Nepal. Nepalesiska rojalister boende i USA begär att USA skall ingripa mot det ”kommunistiska maktövertagandet” och rädda kungadömet. Maoisterna avvaktar det slutgiltiga valresultatet för att sedan be kungen lämna det kungliga palatset och införa republik.

Kina verkar ha reagerat positivt på valet. Maoisterna ser Kina som ett kapitalistiskt land men är likt Förenade marxist-leninister, UML, fullständigt emot att tibetanska separatister agerar från Nepal mot Kina. Eventuellt kommer Kina att erbjuda biståndspaket och investeringar till Nepal för att motverka indiskt och amerikanskt inflytande.

Erik Anderson

Proletären 16, 2008

Så fördelas platserna i valet till den konstituerande församlingen

Inget parti lär få egen majoritet i den konstituerande församlingen, vars uppgift är att arbeta fram en ny grundlag för Nepal.

240 platser går till de partier som är störst i sina valkretsar. Systemet gynnar största parti, i detta fall maoisterna. Ironiskt nog var det kongresspartiet och UML som ville ha en större del enligt detta system, medan maoisterna ville att hela Nepal skulle räknas som en valkrets enligt

strikt proportionalitetsprincip. Att vara största parti innebär inte att man behöver ha en majoritet av rösterna för att vinna mandat ifall tre eller flera partier ställer upp.

335 platser kommer att fördelas enligt proportionalitetsprincipen där hela Nepal räknas som en valkrets. Detta innebär att en rad småpartier kommer in i parlamentet, inklusive flera mindre vänsterpartier som man räknar med kommer att stödja maoisterna. Av rapporter att döma får maoisterna över 30 procent i det proportionella valet.

De återstående 26 platserna kommer att fördelas till olika minoritetsgrupper som inte lyckats bli representerade i de allmänna valen.

Totalt har det nya parlamentet ha 601 platser.

Valdeltagandet var runt 60 procent så maoisterna har en stor potential i de fattiga massor som ännu inte dragits in i politiken.

Huvuden rullar hos reformisterna i UML

När det stod klart att maoisterna blivit klart större än det reformistiska Nepals Kommunistiska Parti (Förenade marxist-leninister), förkortas UML, meddelade partiets generalsekreterare Madhav Nepal sin avgång. Han förlorade i båda de valkretsar där han ställde upp. UML, med sex ministrar i den provisoriska regeringen, lämnar den med omedelbar verkan, medan kongresspartiet sitter kvar tills vidare.

Inför valet föreslog maoisterna en gemensam valfront med UML i den del av valet där platserna går till största parti. Maoisterna erbjöd UML en tredjedel av vunna mandat. UML sade nej. De såg det som en förolämpning eftersom de trodde att de själva skulle bli största parti.

Något som retade upp många traditionella UML-väljare var när Madhav Nepal sade att Indien, USA och EU inte skulle gilla att maoisterna segrade. Nationellt sinnade nepaleser ansåg att valet inte skall avgöras av EU, USA eller Indien utan av nepaleserna själva.

UML riskerar nu att förlora medlemmar och mellankader till de framgångsrika maoisterna. UML kommer att ställas inför valet att samarbeta med maoisterna, men som underordnat parti, eller söka konfrontation med maoisterna och samarbeta med kongresspartiet och söka stöd från främmande makter.

Många på basplanet vill samarbeta med maoisterna för att driva igenom den republikanska agendan, så slitningar inom UML är att vänta.

Nepals kung avsatt

Publicerad 4 juni 2008

Nepals avsatte kung Gyanendra sägs nu ha accepterat förra veckans parlamentsbeslut att förklara Nepal för republik och ”verka för fredlig utveckling”. Den 240-åriga dynastin är därmed slut.

I sin desperata kamp för att behålla makten förklarade sig kungen enväldig 2005. Kuppen ledde dock till ett bakslag och att monarkin tre år senare avskaffades.

Kungen måste lämna palatset senast den 12 juni.

I söndags besöktes Narayanhity-palatset, som det kungliga residenset kallas, av bland andra inrikesministern, försvarsministern samt polis- och arméofficerare. Syftet var att diskutera säkerheten kring byggnaderna.

Det kungliga palatset kommer att bli nationellt museum och öppnas för allmänheten. Det tusentalet anställda på slottet, hovfotografer, betjänter, ceremonimästare, vakter, städpersonal,

trädgårdsmästare, chaufförer, protokollär personal etc, kommer antingen att pensioneras eller integreras i regeringsadministrationen.

Nepals siste kung

Större problem väntar

Men avsättandet och utsparkandet av den förhatlige kungen var bara en liten del av den utmaning som de framgångsrika maoisterna står inför. Efter stor tvekan har kongresspartiet och det reformistiskt orienterade Nepals kommunistiska parti – Förenade marxist-leninister (UML) gått med på att det är maoisterna, som blev största parti i valet, som ska få i uppdrag att bilda regering.

Maoistledaren Prachanda hotade med omfattande gatuprotester ifall maoisterna inte får bilda regering och om de inte får president- och premiärministerposterna i en sådan regering. Samtidigt kräver Kongresspartiet och UML att regeringsmakten delas och att premiärminister- och presidentposterna skall gå till andra partier än maoisterna.

– De andra partierna i parlamentet, i synnerhet Kongresspartiet och UML, vill ha en av sina egna som president. De vill hålla oss i schack och blockera vårt parti från att ta regeringsmakten och få positionen som statsöverhuvud sade Prachandra till den amerikanska tidskriften *Monthly Review* dagen innan Nepal förklarades vara republik.

Från början önskade maoisterna ett presidentämbete med utvidgade befogenheter, men de har backat något från detta krav.

– Kamrat Prachanda vill bli både president och premiärminister fram tills dess det kan hållas allmänna presidentval, sade maoisternas informationsminister till *Bimarsch weekly*.

Ny armé

De andra partierna vill att maoisterna skall upplösa Folkets befrielsearmé och låta dess styrkor integreras i den tidigare kungliga armén. Maoisterna nekar och vill att det byggs upp en helt ny armé, där de olika arméenheter kan integreras från grunden.

– Det är klart att nu har proletariatet och vårt revolutionära parti initiativet och de andra tillhör förlorarsidan.

Maoisterna, som är redo att erövra makten på egen hand ifall det visar sig vara omöjligt att formera en regeringskoalition, framför nu begreppet ”ekonomisk revolution” i Nepal.

De har en önskan att bygga upp ekonomin och turismen för att Nepal senare skall kunna ta steget till ett socialistiskt system.

Maoisterna tillhör två internationella grupperingar av maoistiska organisationer, vilka båda hävdar att Kina slutade att gå den socialistiska vägen efter det att de ”fyra gäng” störtades 1976.

Men nu knyts både statliga och partimässiga kontakter mellan Nepal och Kina och mellan maoisterna och Kinas kommunistiska parti utifrån ömsesidiga intressen. Kina har ända sedan Maos dagar haft en linje att ha goda relationer och rentav stötta det nepalesiska kungahuset som en motvikt mot indisk assimilering av Nepal.

Men i slutet av kung Gyanendras period, när massrörelsen mot den kungliga diktaturen växte, blev en sådan politik omöjlig, kontraproduktiv och rent överspelad av den interna händelseutvecklingen i Nepal.

Tacksamhet mot Kina

Maoisterna är, trots Kinas alltför rigida stöd till kungahuset, tacksamma för att Kina valt att inte kalla maoisterna för ”terrorister”, bortsett från något enstaka uttalande. Dessutom deklarerade den kinesiske ambassadören i Katmandu, under ett kritiskt skede i massprotesterna mot Gyanendra, tydligt och klart att Kina inte kommer att tillåta någon militär intervention i Nepal, vilket krafter i både Indien och USA var ute efter.

– Jag har försökt att hålla seriösa diskussioner med Kinas kommunistiska parti och de kinesiska myndigheterna om hur de kan hjälpa landet, hur mycket de kan bidra med och hur mycket de kan uppmana sina medborgare att investera här, säger maoisternas informationsminister.

Erik Anderson
Proletären 23, 2008

Nepal: Vem är Prachanda samt viktiga stridsfrågor

Publicerad 20 augusti 2008

Från efterlyst terrorist till premiärminister

Pushpa Kamal Dahal är cirka 50 år gammal. Född i en högkastig men fattig bondefamilj i Pokhara i mellersta Nepal. Kom till Katmandudalen som student och tog sin examen i agrikultur 1976.

Prachanda blev 1995 generalsekreterare i maoistpartiet och sedan 2000 har han varit partiets ordförande. Under sin politiska tid tog han sitt *nom de guerre* Prachanda som betyder ”den rasande”.

Från 1980 till 2005 levde han gömd och var efterlyst i Nepal med ett pris på sitt huvud. Hans dotter Renu Dahal sitter också i parlamentet för maoisterna.

Hans plikt som premiärminister säger han är att skriva en ny konstitution för landet och på ett logiskt sätt slutföra fredsprocessen.

Två stridsfrågor: folkarmén och ungtkommunisterna

Förutom de politiska posterna är det främst två saker som nu diskuteras mellan partierna. Den ena är framtiden för folkarmén. Maoisterna vill slå ihop sin folkarmé med den före detta kungliga armén. Men de före detta kungliga generalerna och många politiker vägrar.

– De ska inte integreras i armén. De ska avväpnas, demobiliseras, och integreras i samhället, säger arméns talesman Ramindra Chhetri.

Prachanda är tydlig med att den kungliga arméns demokratisering måste ha högsta prioritet.

Han menar också att de övriga partierna är naiva och att utan folkarmén hade inget av det som nu skett varit möjligt. 2006 sa han i en intervju med den indiske journalisten Anand Swarop Verma till de övriga partierna:

”Hade vi inte varit beväpnade skulle det aldrig ha blivit någon 12-punktsöverenskommelse. Hade vi inte haft våra vapen, skulle många av er ha dödats därför att för den feodala monarkin, som till och med mördade sina egna släktingar inne i palatset, är de parlamentariska partierna utan värde. De där partierna har ingenting att falla tillbaka på.

Under de 12-13 år som de suttit vid makten, har de varit så korrupta att de förlorat varje uns av trovärdighet. De har ingen förankring hos massorna och inte heller har de tillgång till några vapen. Autokratin kunde med lätthet ha utplånat dem. Men de räddades genom att vi var beväpnade. Vi har också sagt till dem, att det var endast tack vare våra vapen som ert parlament kunde återupprättas, det var inte er förtjänst, utan det var tack vare folkarmén.

Vi har också sagt till dem att ni har blivit ministrar och premiärminister därför att folkarmén är beväpnad. Den kungliga nepalesiska armén har aldrig varit aktiv i demokratins tjänst. Tvärtom har den slagit till mot alla folkliga rörelser som ägt rum sedan 1951. Den har alltid varit lojal med den feodala aristokratin.”

Den andra omdebatterade frågan handlar om det kommunistiska ungdomsförbundet (Young Communist League) som byggdes upp efter fredsavtalet och som fungerat som ett medborgargarde fram till valet. Den före detta amerikanska ambassadören James F Moriarty har kallat dem Young Criminal League och varnat för att de utgör det största hotet mot en demokratisk utveckling. Även Kongresspartiet och CPN(UML) kräver att organisationen blir upplöst. Maoisterna ryckte först på axlarna åt de kraven. Utan ungdomsförbundet hade inte valet kunnat genomföras menar man. Det är också en maktfaktor om förhandlingarna i parlamentet skär ihop sig och man behöver spela ut gatans parlament.

Men de sista signalerna som kommit från maoisternas partihögkvarter tyder på en omsvängning i frågan. Man säger sig nu beredd att avveckla ungdomsförbundets ”paramilitära struktur”.

Proletären nr 34, 2008

Turbulens i maoisternas Nepal

Publicerad 15 april 2009

Den 10 april är det ett år sedan valet i Nepal. Men fredsprocessen haltar. Det tog ett halvår att bilda en regering och fortfarande sitter den maoistiska gerillans soldater i läger. Frilansjournalisten Martin Schibbye rapporterar här från sitt besök i Nepal tidigare i år, och från maoistledaren och numera premiärministern Prachandas statsbesök i Norge i slutet av mars.

I en föreningslokal på Grønland i Oslo har aktivister ur partiet Rødt hängt upp en banderoll. Längst bak i lokalen står ett borbord med en insamlingsbössa. Det kunde vara vilket politiskt vänstermöte som helst. Men det är två saker som stör bilden. För det första är lokalen fullsatt. För det andra står Nepals premiärminister bakom mikrofonen.

– Det är lite lustigt att de låter mig träffa Kung Harald V av Norge. Jag som störtat en 240-årig monarki, säger Prachanda och publiken viker sig av skratt.

Han har fog för att vara kaxig. Sedan oktober 2008 är han världens första folkvalda maoistiska premiärminister. Det första beslutet var att avskaffa monarkin. Kung Gyanendra, vars släkt suttit vid makten sedan 1768, fick i juni två veckor på sig att lämna sitt palats. I dag är palatset Nationalmuseum och förväntningarna på Prachandas regering är enorma. Men de som tror de ska få se historien från Kina eller Ryssland upprepas kan andas ut.

– Revolutioner kan inte fotostatkopieras, de måste utvecklas i varje land efter landets egna villkor, säger Prachanda.

Han talar fritt utan manus. Betonar varje konsonant som vore det hans sista. Huvuduppgiften nu är att slutföra fredsprocessen, vilket innebär att skriva en ny konstitution för världens yngsta republik och att slå samman folkarmén med den före detta kungliga armén. Till Norge har han rest för att locka till sig investeringar i landets oexploaterade vita guld: Vattenkraften. Men hans budskap på kvällens möte i Oslo förutsätter att publiken läst sin Lenin.

– Vi måste vinna slaget om freden. När Lenin kunde ge folket inte bara bröd och jord utan också fred så var revolutionens seger ett faktum.

*

Två månader tidigare plöjer en tusenhövdad demonstration genom Katmandu och lamslår all biltrafik. Slagorden haglar mellan husen. Newarfolket kräver autonomi i den nya konstitutionen. Kravallpolisen har besatt varje gathörn. Hjälmarna är knäppta under hakan och bambukäpparna framplockade.

När en demonstration passerat dyker nästa upp. Den här gången gäller det en mördad journalist. Nepalesiska journalistfederationen går med raska steg mitt i körbanan och drar med sig fler och fler demonstranter.

– När pressen angrips så sätter det ett stort frågetecken kring den demokrati vi säger oss ha uppnått. Dagens situation gör inte rättvisa åt dem som offrat sina liv för demokratin, säger parlamentarikern Sunil Pant från ett av de mindre kommunistpartierna i parlamentet och avslutar till demonstrationen.

Prachandas resa till Norge var planerad till januari men sköts upp. Orsaken var den stora turbulensen i landet. Den har inte bedarrat. Under våren har landet dessutom drabbats av den värsta energikrisen i Asien. Strömavbrott på upp till 16 timmar per dag gör befolkningen i huvudstaden irriterad och lamslår industrin. I Katmandu är missnöjet stort över att så lite hänt med den nya regeringen och i de södra delarna av landet är vägnätet perforerat av vägspärrar i ett försök att dämpa de sociala konflikterna.

Över hela nationen brakar de politiska partiernas ungdomsförbund samman med en sådan intensitet att undervisningen på universiteten lamslås. Alla är på fötter. Alla har en åsikt. Klasskrafterna vräker sig mot varandra.

Sommaren 2007 var läget i Katmandu spänt. Två år senare är det närmast explosivt. Även inom maoistpartiet har det stormat. I höstas bröt sig en grupp ledande maoister ut i protest mot vad man uppfattade som allt för stora kompromisser. På maoisternas högkvarter i Katmandus utkanter är stämningen allt annat än sömning.

– Vi gick till val på att förändra det här landet i grunden och rycka upp feodalismen med rötterna. Alla konflikter i dagens Nepal handlar om detta: Ska vi behålla status quo och vara nöjda med republiken, eller ska vi gå vidare och skapa ett ”Nytt Nepal”.

Maoisternas internationelle sekreterare CP Gajurel talar snabbt. Han ser mer stressad ut nu än för två år sedan då han lugnt satt och la ut texten bakom skrivbordet. Nu hinner han inte ens ta av sig jackan. När jag påminner om att allt han då lovade – en stor seger i valet och att landet skulle bli en republik – infriats nickar han bara till som hastigast. Någon tid för att fira och njuta av segern verkar partiet inte haft.

– Monarkin är besegrad, men folkets förhoppningar har inte uppfyllts. Dels måste vi förändra människors livsvillkor och dels måste vi sy ihop en ny konstitution på två år. Det är nu det gäller, säger Gajurel.

Bakom honom sitter en karta över Nepal uppsatt. Inritat är partiets 40-årsplan för landet. Nya järnvägar, motorvägar, vattenkraftverk och flygplatser. I vilket annat land som helst hade bara tanken på en fyrtioårsplan med miljardinvesteringar fått politiker att kippa efter andan och känna efter plånboken. I ett land med otillgänglig terräng och outvecklad industri känns planen närmast futuristisk. Flerfiliga motorvägar genom Himalayas bergsmassiv till Kina. Mils-långa linbanor kring hela Katmandudalen – hur ska ni finansiera allt?

– Många tror att pengar är ett problem eftersom vi är ett fattigt land. Men det är fel tänkt. Pengar är inget problem. Pengar är aldrig ett problem, säger Gajurel och förklarar att det finns många utländska företag som visat intresse av att investera i landet om de ser till att ordna fram ett bra företagsklimat, fred och politisk stabilitet.

– Det finns de som tror att man måste låna av världsbanken eller IMF, det tror vi inte på. Det är en myt som många utvecklingsländer gått på. Vi kan istället gå förbi dem och sluta avtal direkt med företagen. Vi behöver inte själva vara rika men vi måste spela våra kort rätt för att kunna utveckla infrastrukturen och öppna upp landet.

Gajurel trycker på att det är en långsiktig plan. På kort sikt tror han det blir svårt att förändra vanliga nepalesers liv.

– Vi måste först lösa landets politiska låsning. Det är i dag det största hindret. När vi gjort det kommer den ekonomiska utvecklingen att ta fart.

Bortsett från de politiska hindren finns även de fysiska. Himalaya ligger där det ligger. 80 procent av Nepals handel sker med Indien. Åtta med Kina. Gajurel pekar med handen mot norra delen av kartan.

– Nu måste alla varor som ska till Kina bäras över Himalaya eller köras på små eländiga vägar. Tänk om vi kunde öppna upp en järnvägsförbindelse och en motorväg. Tänk vidare att den järnväg som binder ihop Lhasa med Beijing byggs vidare genom Nepal till Lumbini, Buddhas födelsestad.

– Varenda buddist i Kina kommer att vilja resa dit. Varje år kommer 30 miljoner buddister till Lhasa. Om så bara en ynka procent reser till Lumbini blir det...

Gajurel börjar fippla med mobilens miniräknare. – Hundratusentals turister.

Man smittas av entusiasmen. Viljan att göra något genomgripande. Men frågan måste ställas.

– Det är klart det finns risker, det kan bli en mardröm. Se bara vad som sker nu med krisen i många utvecklingsländer. Men vad är alternativet?, säger Gajurel och förklarar att partiets plan är att skriva kontrakt och utveckla relationer med länder och företag som inte bara ser till kortsiktig vinst, utan som har ett intresse av att landet utvecklas på lång sikt.

– De stora globala företagen kommer inte stå på rad för att investera i Nepal, tvärtom siktar vi på att sluta många kontrakt med mindre företag och organisationer. För att inte tala om andra progressiva länder. Venezuela till exempel, de gör ju också revolution, de borde vara intresserade, eller hur?

*

Processen i Nepal liknar – bortsett från det tioåriga kriget – den som skett i Sydamerika under 2000-talet. Val till konstituerande församlingar och sedan en ny inkluderande konstitution. Arbetet med att fånga in folks synpunkter har påbörjats i byarna och Gajurel har sedan valet blivit Hugo med Chavez. Men håller han med Venezuelas president om att gerillakrigets strategi är historia?

– Jag var i Venezuela nyligen och vet att det är Hugos åsikt. Jag har sett de fria sjukhusen, skolorna med fri utbildning och hela den bolivarianska revolutionen i all sin prakt. Men det finns en stor skillnad. "What about communism, Hugo" frågade jag, men han bara log, han svarade aldrig. Han är inte kommunist, det är vi. Vi vill rekonstruera statsapparaten.

*

Prachanda rör sig som en boxare bakom mikrofonen i föreningslokalen på Grønland. Han flyttar tyngdpunkten, från vänster ben, till höger och tillbaka. Att säga att den politiska situationen i Nepal är komplicerad är att skönmåla läget. Ett revolutionärt parti innehar regeringsmakten och styr en 240-årig feodal statsbyråkrati. Försvarsministern över den före detta kungliga armén är en politiker ur maoistpartiet som tidigare slagits mot just den kungliga armén.

– En delikat politisk situation, säger Prachanda när han sammanfattar situationen. Han är övertygad om att det är möjligt att slutföra fredsprocessen innan sommaren är slut. Men den haltar betänkligt. Motståndet mot att låta folkarméns soldater gå upp i den före detta kungliga armén är stort inom oppositionen. Fortfarande sitter 20000 av soldaterna i tillfälliga läger övervakade av FN. En kommitté är tillsatt för att intervjua alla soldater och fråga vad de vill med sina liv: Fortsätta i armén eller resa hem.

Arbetet med den nya konstitutionen är påbörjat. Med cirka 40 procent av platserna i parlamentet har maoisterna ett veto mot förändringar som inte går deras väg, men samtidigt kan de inte uppnå de två tredjedelars majoritet som är nödvändigt för att driva igenom förslagen. Koalitionspartnern CPN(uml) gör ständiga utspel om att det finns en antimaoistisk majoritet i parlamentet. Ett uppklarat mord på en medlem i CPN(uml) har de senaste veckorna lamslagit arbetet med den nya konstitutionen. Så länge det inte är uppklarat bojkottar CPN(uml) alla möten i parlamentet. Ivrigt påhejade av Kongresspartiet. Dagarna innan påsk drabbade parti-

medlemmar ur regeringskoalitionens konkurrerande ungdomsförbund regelbundet samman i gatustrider. Det är svårt att se hur problemen ska lösas med den nuvarande parlamentariska situationen. Men Prachanda är obotlig optimist.

– Vi lade vårt öde i folkets händer och visade att vi kunde vinna över reaktionen även i öppna demokratiska val. Vi har utsetts till att leda arbetet med den nya konstitutionen och vi tänker slutföra det.

Arbetet sker på tre fronter: i regeringen, från parlamentet och på gatan. Bland knäckfrågorna finns förutom folkarméns framtid, antalet delstater i den framtida republiken, den öppna indiska gränsen, landets akuta energikris och även den politiskt skållheta potatisen om en jordreform. För ett parti som kallar sig maoistiskt är det inte vilken fråga som helst. ”Jorden till den som brukar den”, har varit ett mantra under folkkriget.

– Men, vi är i en känslig situation där vi tvingas till kompromisser och därför heter det i regeringsförklaringen att vi ska genomföra en ”vetenskaplig jordreform” inte en ”revolutionär jordreform”. Det är en lek med ord, vad det innebär har vi och reaktionen helt olika uppfattningar om och vi ser fram emot en lång och hård kamp om innehållet, säger Prachanda.

*

Han är märkbart stolt över vad som uträttats. Minimilönerna har höjts med 25 procent. Den första budgeten ökade statsutgifterna med 45 procent. Analfabetismen ska vara utrotad om två år och på sikt ska fri sjukvård och utbildning införas. Dessutom består det nyvalda parlamentet av 33 procent kvinnor. Det ger en fjortonde plats i världsrankingen – unikt för Asien.

– Reaktionen tror att freden hindrar oss från att föra vår politik. Men de begriper inte vår plan. Vår ideologi leder oss framåt, men det är ingen motorväg mot socialism vi färdas på. Det är en väg som kommer ta oss hit och dit, upp och ner, fram och tillbaka, men tro mig när jag säger att vi gör vårt bästa, säger Prachanda.

Martin Schibbye

frilansjournalist och redaktör för Folket i Bild/Kulturfront

Proletärefakta: Nepal

Nepal har under de senaste åren gått från en sträng monarki plågad av ett brutalt inbördeskrig till en fredlig republik. Val hölls i april 2008.

Folkmängd: 29 miljoner.

Yta: 147181 kvadratkilometer.

Statsskick: Blev republik ifjol efter 240 år av monarki.

Fakta om Nepal:

- 1/3 av befolkningen lever i extrem fattigdom
 - 48 procent över 15 år kan läsa.
 - 80 procent av befolkningen jobbar i jordbruket.
 - 1,5 miljoner nepaleser jobbar utomlands och deras hemskickade pengar står för 20 procent BNP.
-

Prachanda avgår – krisen i Nepal skärps

Publicerad 6 maj 2009

Nepals premiärminister Pushpa Kamal Dahai, mer känd som Prachanda, avgick på måndagen. Orsaken var att president Ram Baran Yadav inlagt sitt veto mot den maoistledda regeringens beslut att avskeda arméchefen Rookmangud Katawai.

Maoistledaren Prachanda kungjorde sitt beslut i ett tal till nationen på måndagen, mindre än ett dygn efter att två av maoisternas koalitionspartner, däribland det reformistiska Nepals kommunistiska parti-Förenade marxist-leninist, som går under beteckningen UML, hade lämnat regeringen i protest mot arméchefens avskedande.

”Jag är redo att göra varje uppoffring som behövs för att skydda det republikanska styre som ännu befinner sig i uppväxtstadiet” sade han och tillade att det är olämpligt att sitta kvar i regeringen när det uppenbart existerar två styrande maktcentra i landet (den exekutiva och presidenten).

Han beskrev president Yadavs beslut att stoppa avskedandet av arméchefen som ”anti-konstitutionellt”, som ett slag mot demokratin, fredsprocessen, och den nya republiken Nepal och bad honom att backa från beslutet.

Han gick till angrepp mot reformistiska UML, som säger en sak den ena dagen men backar den andra dagen efter att ha utsatts för tryck från utländska makter. Vilka makterna är sades inte i talet, men det är uppenbart att Prachanda åsyftade indisk och västerländsk inblandning.

”Vi kommer inte att tillåta inblandning i Nepals inre angelägenheter.”

Regeringsavgången är kulmen på en kraftmätning mellan de revolutionära krafterna, de vacklande mellankrafterna och den gamla reaktionen i form av armén.

Författaren Basanta Lohani, från huvudstaden Katmandu, skriver i *Nepal News*: ”Jag stöder regeringens beslut att avskeda arméchefen Katawai, inte för att han förtjänade att bli avskedad men därför att diktaten från de utländska herrarna måste stoppas någonstans innan detta land förvandlas till en fullständig satellitstat. Den utländska inblandningen har blivit för stor under dessa år. Det räcker nu.”

Basanta Lohani fortsätter: ”Maoisterna har uppvisat ett fantastiskt mod. Även om de var fullständigt isolerade från de andra, så stod de emot och tillät inte att det utländska inflytandet skulle segra denna gång.”

Enligt fredsavtalet skall de 19000 soldaterna i Folkets befrielsearmé integreras i den nepalesiska armén, något som arméchefen och de gamla maktstrukturerna motsätter sig.

Vill ej reformera armén

I sitt tal konstaterar Prachanda: ”Den interimistiska konstitutionen ger inte presidenten några befogenheter att agera som ett parallellt maktcentrum...Frågan om ett civilt styre över den nepalesiska armén har varit ett mycket känsligt ämne ända sedan Nepal utropades som republik.”

Och han fortsatte med att säga ”jag hoppas att min avgång kommer att skapa en positiv möjlighet att kunna lösa upp det nuvarande dödläget.”

Efter Prachandas beslut står landet utan regering, och han vet att de andra tilltänkta partierna inte har tillräckligt med platser att kunna bilda någon egen regering.

Sedan valet har maoisterna drivit igenom kungadömet avskaffande, men de gamla krafterna tillsammans med utländska makter (Indien och västmakterna) motsätter sig att den gamla

kungliga armén reformeras i demokratisk riktning. Samma sak gäller maoisternas försök att genomdriva en jordreform.

Redan under måndagen inledde maoisterna massprotester på gatorna. Kampen om statsmakten och Nepals fortsatta inriktning fortsätter.

Erik Anderson

Proletären nr 19, 2009

Front mot maoisterna i Nepal

Publicerad 27 maj 2009

Söndag 17 maj gick hela 300.000 människor ut på gatorna i Nepals huvudstad Katmandu för att demonstrera sitt stöd för maoisterna i den pågående kraftmätningen gentemot Indien och dess nepalesiska allierade.

Kraftmätningen inleddes i början av maj då president Ram Barad Yadav i strid med konstitutionen vägrade acceptera den maoistleda regeringens beslut att avskeda arméchefen, general Rookmangud Katawal. Under kriget blev han ökad för sin brutalitet mot de fattiga som stödde maoisterna.

Genom att avgå som premiärminister 4 maj har maoistledaren Prachanda medvetandegjort folket om skillnaden mellan att endast inneha regeringsmakten och att inneha statsmakten. Därefter har maoisterna genomfört omfattande folkliga manifestationer mot det som beskrivs som en kupp mot vänsterregeringen.

Antimaoistisk regering

Måndag 25 maj svors Madhav Nepal in som premiärminister. Han har upprättat ett provisoriskt minikabinett på tre personer, som senare ska utökas. Madhav Nepal representerar högerflygeln inom det splittrade reformistiska Nepals kommunistiska parti – Förenade marxist-leninister (UML) och var partiledare fram till valet i april 2008. Efter att snöpligt förlorat mot maoisterna i två valkretsar avgick han.

Efter mycket schackrande och med indisk inblandning har Madhav Nepal nu fått stöd av 22 av parlamentets 24 närvarande partier. UML har tillsammans med det högerinriktade nepalesiska Kongresspartiet, en rad småpartier som gamla rojalister, etniska chauvinister och en del så kallade marxist-leninistiska partier upprättat vad de kallar en ”Demokratisk Allians”.

Denna oheliga allians saknar en politisk plattform och riskerar sprängas i atomer vid minsta påfrestning. Den principiösa alliansen är endast överens om en fråga, att stoppa maoisternas försök att genomföra demokratiska och sociala reformer.

Sitter inte länge?

Med maoisternas dominans av det utomparlamentariska livet, och med 40 procent av parlamentsplatserna, kommer Madhav Nepals regering inte att bli långlivad, trots utländskt stöd.

South Asia Analysis Group, som står det indiska etablissemanget nära, medger detta: ”Med tanke på de interna motsättningarna och den totala oppositionen från landets största parti, maoisterna, är det inte klart hur länge regeringen kommer att sitta.”

Maoisternas svaghet är avsaknaden av en extern allierad. Allt medan eliten i Nepal kan luta sig mot västerländskt och indiskt stöd. Givetvis har en rad vänstergrupper, (inte nödvändigtvis maoister) och progressiva politiker runtom i Asien protesterat mot kuppen mot maoisterna, men dessa har ingen geopolitisk tyngd. Det hamnlösa Nepal är helt beroende av Indien. Nästan all handel och energitillförsel går genom Indien.

Det andra grannlandet, Kina, blandar sig inte i den nepalesiska politiken, om inte dess säkerhet i Tibet hotas. Det är ett faktum som Indien förhållit sig till i sin taktik. Stora påtryckningar men ingen direkt militär intervention mot maoisterna, då det skulle kunna oro kineserna.

Nepal är ett av världens fattigaste länder. Stora delar av arbetarklassen arbetar utomlands och Nepal är beroende av de penningöverföringar som dessa arbetare gör till sina släktingar i hemlandet.

Saknar allierade

Skillnaden mot dagens Latinamerika är uppenbar. Det finns ingen progressiv kraft av betydelse i Sydasiens idag. Detta skall jämföras med ifall FMLN skulle ha vunnit presidentvalet i El Salvador utan någon progressiv utveckling i övriga Latinamerika, utan någon Hugo Chávez i Venezuela. En sådan regering hade inte blivit långlivad eller tvingats kapitulera inför reaktionen.

Maoisterna i Nepal är ensamma i regionen. Indien har beslutat stödja Kongresspartiet och UML, och ledarna för dessa partier har den senaste tiden besökt Indien under olika förevändningar. De allmänna valen i Indien försvagade den reformistiska vänstern i delstater som Västbengalen och Kerala, vilket gör att det regerande indiska Kongresspartiet kan gå än hårdare fram mot Nepal.

Situationen för maoisterna i Nepal är ingalunda hopplös, men man måste inse att den är betydligt svårare än för en progressiv regering i ett latinamerikanskt land som kan finna stöd i kontinentens strävan efter allmänt oberoende.

*Erik Anderson
Proletären nr 22, 2009*

Självkritiska maoister samlar till nya protester

Publicerad 7 oktober 2009

Vi har den hårda vägen lät oss att det är omöjligt att använda sig av den existerande statsapparaten. CP Gajurel, Nepals maoister, kommenterar partiets tillfälliga regeringsinnehav. Här berättar Nepalresenären Tor Härnqvist om ett land som genomgått dramatiska förändringar.

Det är eftermiddag i ett dammigt Katmandu och vi befinner på högkvarteret för UCPN-M, Nepals förenade kommunistiska parti – maoisterna.

– Visst, det har rått en förvirring huruvida folkkriget är slut eller inte. Vissa säger att vi helt slutit upp bakom parlamentarismen.

Orden tillhör CP Gajurel, internationell sekreterare för UCPN-M. Han fortsätter:

– Det är sant att skeendena i vår revolution ändrats, men det är lika fel att hävda att folkkriget är över. Vår kamp pågår ständigt.

CP Gajurel är vältalig och det på helt flytande engelska. Han berättar för oss hur maoistpartiet 2006 valde att bilda en tillfällig allians med borgarklassen för att bli kvitt kungen och det 240-åriga kungadömet. Taktiken lyckades. Under vår resa hade vi, i huvudstaden Katmandu, redan hunnit besöka det tidigare kungliga palatset – numera ett museum när kungen är avsatt. En före detta kungligt anställd, idag museiguide, visade runt oss på de gigantiska ägorna.

Vi fick bland annat se palatsets tre flyglar; det för gästande statsöverhuvuden, den officiella och kungens privata. Var och en med fler rum än vi klarade av att hålla räkningen på. Vi fick

även vandra runt i den kungliga trädgården, övermäktig i sin prakt och storlek. Den utgjorde ett slags bisarr oas mitt i en storstad, i övrigt full av människor och trafik.

Med avsatt kung har fokus flyttats till att skapa en progressiv konstitution att fortsätta utveckla landet kring. I april förra året blev maoisterna största parti i valet till den konstituerande församlingen. I början av maj i år föll dock den maoistleda regeringen samman, efter att dåvarande premiärministern Prachanda avskedat arméchefen som inte följde regeringens beslut. Detta var något, i sin tur, som de reaktionära inte kunde acceptera och presidenten från Nepals kongressparti återinsatte arméchefen. Alliansen var därmed bruten och de reformistiska krafterna har nu slutit sig samman i en svag regering med högerpartierna.

• Vilka är lärdomarna från regeringsperioden?

– Att revolutionen måste fortsätta – det är den avgörande slutsatsen, säger CP Gajurel. För även om vi var i regeringsställning har aldrig makten legat i händerna på proletariatet. Vi hamnade i en situation då utvecklingen blev ohållbar och vi var inte fullt redo för den striden.

Enligt CP Gajurel har partiet noggrant analyserat de historiska lärdomarna från Chile och Indonesien och fattat beslutet att de aldrig vill hamna i samma situation, det vill säga där borgarklassen bokstavligen talat har kunnat slakta hela den revolutionära rörelsen.

– I regeringen misslyckades vi med att ge det människor allra mest behöver; utbildning för alla, mat för dagen och tillgång till elektricitet.

Detta gjorde vi av flera anledningar. För det första finns hela byråkratin kvar. För det andra hade vi inte någon erfarenhet av regeringsarbete. Därutöver valde vi en felaktig taktisk linje i förhållande till statsmakten. Vi har den hårda vägen lärt oss att det är omöjligt att använda sig av den existerande statsapparaten.

CP Gajurel menar att om maoisterna ska sitta i en regering igen – för så kan det mycket väl komma att bli – ska det syfta till att bryta ner de reaktionäras möjligheter.

*

I matsalen på vårt hotell möter vi Kumar Shah, redaktören för maoisternas engelskspråkiga månadstidning *Red Star*. Tidningen är en spegel av partiets åsikter för en internationell publik, men också ett debattforum där åsikter bryts med varandra.

Shah själv är en man i 50-årsåldern och han har varit medlem av maoistpartiet i många år. Under folkkriget arbetade han på hemlig basis som partiorganisatör i Rolpa, och därför är han särskilt intresserad av vårt besök i distriktet och våra erfarenheter av det. Han lyssnar uppmärksamt när vi redogör för våra diskussioner med partikader och lokalbefolkning i distriktet.

Kumar Shah är i många stycken kritisk till sitt eget partis agerande efter fredsuppgörelsen 2006. Han menar att utvecklingen har försatt organisationen i en position där man tvingats gå med på beslut som man inte alltid tycker om. Samtidigt finns det en enorm förväntan på rörelsen efter valsegern 2008, från fattiga bönder och arbetare runt om i hela Nepal.

I fredsuppgörelsen mellan maoisterna och den så kallade sjupartialiansen står inskrivet att maoisternas egen statsmakt på landsbygden, däribland folkdomstolarna, skall avvecklas. Även en del av den jord som beslagtagit från rika godsägare ska lämnas tillbaka. Maoisterna har till stora delar levt upp till avtalet och Kumar Shah är bekymrad inför konsekvenserna av detta.

– På många vis är partiet svagare idag på grund av fredsprocessen, säger han. Att så snabbt upplösa de strukturer vi hade för folkmakt var ett misstag. Tillsammans med det faktum att folkets befrielsearmé är avskärmade från folket, placerade i kantonement, så har utvecklingen paralyserat vårt parti i basområdena.

Kumar Shah anser att det råder ett slags anarki på landsbygden. I sin strävan att ta kamp och bygga upp organisationen i städerna har uppmärksamheten mot basområdena minskat.

– Vår rörelse behöver enighet. Den största svagheten idag är det gap som uppstått mellan ledningen och partikadern, våra aktivister. Det fanns ingen sådan skillnad under tiden för folkkriget, säger han.

*

Det, vid tidpunkten för vår intervju, pågående centralkommittémötet har diskuterat hur maoisterna ska återupprätta de goda kontakterna från det aktiva folkkrigets dagar.

– Har vi ingen kontakt med vår klassbas får vi ingen energi till partiet, konstaterar CP Gajurel. De ger oss allt.

• **Hur ser du på maoistpartiets förhållande till dess proletära klassbas?**

– Det finns många samtidiga tendenser att ta fasta på. Dels måste vi konstatera att vårt förhållande till fattigbönderna i basområdena försvagats. Men det är inte samma som att säga att de är upplösta.

– Många har varit tveksamma inför våra taktiska avgöranden. Det har de all rätt att vara och vi kan inte övertyga dem på annat vis än att vara aktiva. Deras fundersamhet är bara positiv och det gör att vi i ledningen pressas på underifrån, säger Gajurel.

Han menar, att det samtidigt är nödvändigt för maoisterna att bygga en organisation i städerna och att annan verksamhet har fått stå tillbaka inför den uppgiften.

Mitt i CP Gajurels resonemang ber en annan närvarande kamrat att få ordet. Vi uppfattar aldrig hans namn, men anar att han också sitter i centralkommitténs politibyrå.

– Jag anser att det är arbetarklassen som kommer att vara den ledande kraften i vår kommande revolution, säger han.

Politbyråkamraten pekar på att arbetarklassen är på frammarsch i Nepal och att gapet till bondeklassen numerärt minskar. Han påpekar också för oss, att den nepalesiska borgarklassen är svag och att den politiska kampen i Nepal är särpräglad.

– Era länder är inte semifeodala – det får ni inte glömma, varnar han.

Under folkkriget var maoistpartiets interna uppbyggnad en strikt hierarkisk, militärisk organisation där ledningens åsikter och roll spelade avgörande betydelse. Även under nuvarande förhållanden är maoisterna organiserade på nästan samma vis.

– Det som med nödvändighet grundlades under folkkriget ger partiet problem idag, säger Kumar Shah på Red Star och fortsätter: Det är partiordföranden Prachandas linje som sätter standarden. Jag tror att hans plats i partiet är för starkt stadgad.

– I den regering som vi fram till maj i år ledde, lyckades vi inte få igenom särskilt många progressiva beslut...ja, knappt några beslut alls, tillägger han efter en stunds betänketid och konstaterar sedan att partiet ännu inte har haft någon utvärdering av regeringsperioden.

– Vi får avvakta och se. I denna stund som vi sitter här, är ju centralkommittén samlad för möte. Det är nu inne på sin fjärde dag. Jag – och många med mig – väntar med spänning på resultatet av det.

Kumar Shah poängterar att det gäller att hitta en lösning och linje för maoisternas agerande framöver. Hela kadern väntar på direktiv och ledning.

Jordfrågan är infekterad och har drivit fram ett missnöje inom rörelsen. Flera utbrytningar har skett, bland annat har det bildats en ny maoistisk organisation under ledning av den tidigare jordbruksministern i interimregeringens. Enligt rykten har de nu verksamheter i 15 av landets 75 distrikt.

– Det har alltid varit hårda diskussioner, säger Kumar Shah. Det hör till ett levande parti att ha det. Idag finns två dominerande linjer som strider mot varandra. Många kräver av centralkommittén att de ska överbygga dessa meningsskiljaktigheter.

Kumar Shah tror att om inte denna konflikt löses kommer ytterligare medlemmar lämna partiet. Men någon större risk för splittring ser han dock inte, utan understryker att det är maoistpartiet som leder den progressiva rörelsen i Nepal.

I slutet av augusti summerade månadstidningen *Red Star* diskussionerna i maoistpartiets centralkommitté. Slutsatsen är att en ny enighet uppnåtts efter mycket debatt och att partiets ledning nu är överens om den kommande taktiska linjen. Det är ett glädjande besked och i efterdyningarna av detta har maoisterna startat en nationell protestkampanj. Samtidigt lanserar de en plan med fokusering på partiets kontakt med massorna. Detta måste ses som ett svar på den kritik Kumar Shah med flera framfört.

Vissa indikationer finns också att maoisterna återigen formerar en alternativ statsapparat. Bland annat ska de ha bildat 18 skuggministerier och även på lokal nivå förbereds lokalstyren.

Kanske särskilt för en utomstående kan det vara svårt att överblicka den politiska utvecklingen i Nepal – ständigt sker det nya saker. I tidningen läser vi en dag att 500 medlemmar från reformistpartiet CPN-UML gått över till maoisterna. Detta är bara ett exempel bland många. Hela maoistpartier har slutit upp bakom CPN-M:s front och därför är det nu tillagt ett ”U” framför namnet, där U står för unified, det vill säga förenade.

Genom detta förenade parti har maoisterna över 40 procent av rösterna i den konstituerande församlingen, det temporära parlament som valdes våren 2008. I fokus har de kampen för en ny progressiv konstitution.

Tor Härnqvist
Proletären nr 41, 2009

Nepals befrielsearmé inför nya uppgifter

Publicerad 21 oktober 2009

Nepal har den senaste tiden genomgått dramatiska förändringar. I maj 2008 avskaffades monarkin och republik infördes. Maoistledaren Prachanda tillträdde därefter premiärministerposten, men koalitionsregeringen sprack och Prachanda avgick. Maktkampen fortsätter.

Tor Härnqvist rapporterar om framgångar och motgångar i det lilla bergslandet. Detta är andra delen av tre i Proletärens reportageserie från Nepal.

Under 2007 var förhållandena i Folkets befrielsearmés läger i Tahaban spartanska – för att uttrycka sig milt. Sommaren 2009 är läget bättre.

Fortsatt sover femte divisionens soldater i tält – bara officerarna har fått riktiga baracker – och det är långt ifrån ett svenskt regementsområde i standard.

Men situationen är bättre; maten är mer varierad, alla soldater har riktiga uniformer, träningsoveraller och kängor. Sanitära anläggningar, som toaletter och duschar, är på plats. Regeringens anslag till soldaternas uppehälle finns numera i verkligheten och inte bara på papper. Var och en får 5000 Rupies i månaden som lön, en inte oansenlig lön med nepalesiska mått mätt.

Hur PLA, Folkets befrielsearmé, ska integreras med den nationella armén är en stor stridsfråga inför skapandet av en ny konstitution för Nepal. Att så ska ske står inskrivet i fredsfördraget från 2006.

Maoisterna kräver att konstitutionen skapas som en del av samma process när arméerna ska slås samman.

De reaktionära krafterna vill istället försöka splittra upp PLA-trupperna och ”integrera dem i samhället” innan ramarna för konstitutionen är klara. De är rädda att den politiska medvetenheten bland maoistsoldaterna ska tända en gnista inom deras egna regementen. Hårdast driver konservativa kongresspartiet på för denna linje.

Även om befrielsearmén till det yttre är bunden av 2006 års fredsfördrag och underställd FN:s inspektion utgör dess blotta existens alltså ett maktinstrument för maoisterna. Bara det faktum de har en väpnad rörelse ger dem en styrka och extra tyngd i förhandlingar. Ingen annan revolutionär rörelse någonstans i världen, som inte är i besittning av statsmakten, har en så stor militär styrka.

– Vi står fast vid tolvpunktsavtalet mellan oss och sjupartialiansen från 2006, säger Madan, vice bataljonschef av PLA:s femte division, till oss. Båda arméerna ska behandlas likvärdigt och integreras med varandra.

Han konstaterar att nepalesiska armén, den tidigare kungliga hären, är stor. Och den blir inte mindre av att arméledningen nyligen beslutat sig för att börja nyrekrytera – i strid mot fredsavtalet. Troligen kommer inte Nepal behöva så stora militära styrkor.

– Våra krav är att officerare och styrkor ska integreras i förhållandet ett till ett. Lika många av våra soldater som av deras ska det vara. Men inte som enskilda maoister in i nationella armén utan som helt nykonstituerade förband.

Att besluta om taktik och strategi i de konkreta förhållandena kan vara betydligt svårare. För revolutionens utveckling finns inga lätta recept att ta till, inga genvägar. Maoistpartiet har genom sin historia visat en enastående icke-dogmatisk förmåga, vilket inte är det samma som att säga att de i alla lägen har haft rätt linje. Andra maoistiska grupperingar internationellt anser att de svikit folkkrigets principer. Flera har vänt CPN-M ryggen, vilket avslöjar hur trogna bundsförvanter de egentligen är.

Madan är inte överens med dessa, den internationella maoismens kritiker. Han är övertygad om att Nepals maoister har möjlighet att isolera och besegra de reaktionära krafterna.

*

Vi sitter och samtalar på träbänkar mitt ute på exercisplan. Runt oss rör sig ett antal PLA-medlemmar, både meniga och officerare. Kompanibefälet Kumari Muhat sitter med och lyssnar till Madans utläggningar. Vi ställer några frågor till henne om hur hon ser på den politiska utvecklingen och möjligheten till integration. ”Jag har inga andra åsikter än vad ni redan har fått som svar”, replikerar hon lite korthugget, vilket påminner oss om att vi intervjuar militärer. Dock berättar hon gärna om utvecklingen i lägret för oss. Att för PLA ligger det en inneboende dubbelhet i lägrens standard. Även om de hade råd skulle de inte vilja bygga upp för mycket. Lägren ska inte vara permanenta och de vill inte bjuda motståndarsidan på argument att de genom att ha byggt för mycket, inte skulle vara intresserade av sammanslagning.

*

Över hela landet, framförallt på lokal nivå, arbetar kvinnor för förändring av de strukturer och traditioner som förtrycker och nedvärderar dem.

Kvinnogrupperna är mycket aktiva och det är inte bara inom PLA kvinnokampen gått fram.

Men uppgifterna för dem är enorma. Även om man bortser från mer medicinska tillstånd, såsom livmoderframfall (vilket är vanligt) och andra kvinnosjukdomar, återstår oerhört mycket innan Nepals kvinnor kan uppnå samma rättigheter och möjligheter som män. Arvsrätt är en fråga, politiska rättigheter en annan. Våld mot kvinnor är utbrett och tusentals nepalesiska flickor hamnar varje år som regelrätta sexslavar i först och främst Indien.

Varenda steg framåt är en framgång och Kumari Muhat är ett levande bevis för hur maoisterna rört om i det nepalesiska samhället. Tillsammans med flera tusen andra kvinnliga soldater har hon haft betydelse för kvinnokampen. Bara det faktum att kvinnor och män stridit sida vid sida betyder mycket.

– Inom befrielsearmén har män och kvinnor samma ställning, säger Kumari Muhat. Vi utför samma uppgifter och lever i samma armétält.

*

Som en del av processen har FN:s insats i Nepal, förkortat UNMIN, registrerat PLA-soldaterna. I deras slutrapport från förra året godkänns 19600 soldater. Ytterligare 4000 stridande ska under hösten avföras av olika anledningar. Merparten av dessa – 3000 soldater – har FN kommit fram till var under 18 år i maj 2006. Frågan om minderåriga soldater i PLA har hela tiden varit en känslig fråga och maoisterna var länge ovilliga att godkänna att det skulle röra sig om det.

Var tog då resterande delar av PLA vägen efter fredsfördraget 2006? Svaret är givet, och har varit så under en lång tid, men är något som maoisterna inte har talat högt om – förrän alldeles nyligen. En ansenlig del av de stridande blev återigen civila och har därefter anslutit sig till ungtkommunisterna och utgör numera deras stomme. Flera av personerna vi pratar med drar lite på smilbanden när vi frågar om det är därför ungdomsförbundet kallas för ”maoisternas civila armé”. Jo, så är det, blir svaret.

Högerkrafterna vill nedmontera PLA, men maoisterna vägrar ge efter. Befrielsearmén är ständigt närvarande, på något vis, i Nepals inrikespolitik – även om den, åtminstone militärt, sitter isolerad i läger, så kallade kantonement.

*Tor Härnqvist
Proletären nr 43, 2009*

Nepal: Fokus på facklig organisering

Publicerad 11 november 2009

I turistkvarteren Thamel i Katmandu ligger hotellen på rad. Det är inte utan att man lyfter lite på ögonbrynen när vi får till stånd ett möte med den revolutionära fackföreningssammanslutningen på ett av dessa.

I lobbyn väntar Badri Bajgai och andra kamrater på oss. Det är ett fyrstjärnigt hotell, men när vi stiger in arrangeras skinns sofforna i foajén plötsligt om av personalen för att kunna rymma en mindre konferens – vår intervju betraktas som att det ska hållas ett politiskt möte!

Bättre för arbetarna

Badri Bajgai är vice ordförande i den relativt nystartade fackföreningssammanslutningen ANFTU. Det är dock en organisation som växt snabbt och inkluderar idag, enligt egna uppgifter, 600.000 arbetare inom alla tänkbara sektorer av det nepalesiska samhället. De församlade fackföreningsledarna utgör, tillsammans med ungtkommunisterna, huvuddelen av maoisternas satsning på städerna.

– Tidigare kunde arbetsgivare sparka ut arbetare hur som helst och på vilka grunder som helst. Med vår kamp i städerna har situationen förändrats till det bättre, berättar Badri Bajgai.

Många arbetare går fortfarande på dagsverke eller har kortare anställningar som förmedlas via mellanhänder. Tillsammans kräver fackföreningarna trygga arbetsförhållanden.

På samma gång som en busslast med indiska medelålders turister anländer ute på uppfarten, ansluter sig en av hotellets anställda till vår samling. Iklädd skjorta och slips ser Pusp Kunwar snarast ut att vara civilekonom. Men skenet bedrar, han ska visa sig vara maoisternas stridbara ledare för det lokala hotell- och restaurangfacket. Med inlevelse berättar han för oss hur de kämpat tillsammans för att förbättra arbetarnas situation.

”Stängde hotellet”

– Under folkkriget kunde vi inte vara offentliga som revolutionära fackföreningsmedlemmar, då riskerade vi att fängslas av polisen, säger han.

I och med fredsprocessen inleddes uppbyggnaden av arbetsplatsorganisationer. I början var det problematiskt, men snart ökade deras styrka.

– Vi stängde helt enkelt ner hotellen om vi inte fick igenom våra krav. Det slog hårt mot ägarnas intressen. Tillsammans har vi nu uppnått att arbetarna på alla restauranger och hotell får tio procent som fast serviceavgift.

Pusp Kunwar berättar också att de idag har organisationer på nästan alla hotell i Katmandu.

– Ta det här hotellet som exempel, här är alla anställda med i vår fackförening. Det är för att vi har gjort något och inte bara pratat om rättigheter, säger han.

– Men kampen är långt ifrån över. För bara ett par dagar sedan blev kamrater på ett annat hotell hotade av hotellägaren med tillhörande mobb, beväpnade med stora knivar. Polisen gör ingenting åt sådant, de står ju helt på kapitalisternas sida. I just detta fall slog vi tillbaka dem stenhårt.

– Som svar har vi inget annat att lita till än vår egen styrka, konstaterar Pusp Kanwar själv-säkert.

Förbereder uppror

Badri Bajgai bryter in och påpekar att i maoisternas satsning på städerna ingår att de förbereder för ett uppror i landet. Om och när tiden är mogen, tillägger han. Med hänvisning till den lokala kampen säger han att ANFTU är stolta över vad de uppnått, men att de inte är nöjda med den nuvarande styrkan. De vill gå framåt.

- Skulle ni kunna genomföra en generalstrejk med dagens krafter?

– Ja, jag tror faktiskt det, svarar Badri Bajgai. Men den måste förberedas väl och det politiska läget måste analyseras noggrant först.

- Varför tror ni att de revolutionära fackföreningarna växer?

– Först och främst för att vi gör någonting. Reformisterna i CPN-UML:s fackföreningar talar mest om kamp. Vi kallar dem för seminariefack. Arbetarna börjar genomskåda detta, vilket gör att deras inflytande minskar.

Just detta manifesterades första maj i år. Badri Bajgai säger att CPN-UML ofta talar om att de har så och så många tusentals medlemmar. På arbetarnas högtidsdag lyckades de dock bara samla några få tusen till sin demonstration medan ANFTU-blocket var mångdubbelt större.

Vi får det berättat för oss att maoisterna idag är den enda kraften som på ett par timmar kan samla 20.000-30.000 människor till demonstration.

Aktiviteten i städerna kan man knappast klaga på. Var och varannan dag är det någon strejk eller protester av något slag i maoisternas regi. Inför att interimregeringen skulle presentera sin budget samlades tusentals lärare från maoisternas lärarorganisation till blockad av finansministeriet. Beväpnade med liggunderlag genomförde de en liggande aktion, med krav på mer pengar till utbyggnad av utbildningen och till lärarlöner.

Strejkkassor behövs

Pusp Kanwar berättar för oss hur fackföreningarna bygger upp strejkkassor.

– Än så länge har det oftast varit rudimentära insamlingar bland närliggande hotell som bekostat strejker och aktioner. Men det duger inte, när kampen hårdnar krävs riktiga strejkkassor.

På slutet av mötet frågar de oss om det finns några progressiva, revolutionära fackföreningar i våra länder. De sukter efter internationellt utbyte och vill lära sig om klasskampen internationellt. Vi får berätta för dem om våra politiska erfarenheter från Norden.

Visa av erfarenhet är ANFTU försiktigt inställda till den internationella fackföreningsrörelsen ILO.

– ILO har tagit ställning för den gamla reformistiska fackföreningsrörelsen i Nepal. De vill förstöra vår rörelse, säger Badri Bajgai och de andra nickar instämmande. Han menar att ILO till och med har försökt köpa över maoisternas fackföreningsledare. Än så länge utan framgångar, tillägger Badri.

ANFTU:s uppgifter är stora. Med bara en fjärdedel av landets arbetare fackligt organiserade finns det hur mycket som helst att göra. De räds dock inte utmaningen och där ligger deras största styrka. Efter mötet infinner sig en känsla av stolthet hos oss, stolthet att få träffa dessa kamrater som vågat agera revolutionärt och kommit så lång väg. Det är uppenbart att ett arbetarkollektiv som vill, det kan.

Tor Härnqvist

Proletären nr 46, 2009

Nepals maoister höjer rösten

Publicerad 15 maj 2010

Första maj genomförde maoisterna i Nepal en massiv manifestation för att tvinga den sittande regeringen att avgå. I huvudstaden Katmandu demonstrerade hundratusentals människor under ett hav av röda fanor.

Maoisterna kräver att regeringen avgår och ersätts av en ”nationell enhetsregering” ledd av Nepals förenade kommunistparti-maoisterna, vilket förkortas UCPN-M.

Partiet blev i valet 2008 landets största enskilda parti och ledde regeringen. Men landets traditionella elit och arméledning vägrade att gå med på reformer. Det skar sig rejält när maoistregeringens beslut att avsätta förre arméchefen Rookmangud Katwal upphävdes av landets president, som kommer från kongresspartiet.

Maoisterna lämnade regeringen i protest och en mycket skakig 22-partiers koalition skapades under ledning av det reformistiskt orienterade CPN-UML (Nepals kommunistiska parti – förenade marxist-leninister).

I demonstrationerna 1 maj reste maoisterna kravet på återupprättandet av ett civilt styre utan arméns inblandning, liksom förändringar i konstitutionen.

Den ringled som går runt huvudstaden blockerades av ett massivt uppbåd. Arton demonstrationer med vardera cirka 20000 deltagare samlade totalt 360000.

1 maj markerade också inledningen på den generalstrejk som under en vecka lamslog landet. Strejken avblåstes 7 maj av maoistledaren och förre premiärministern Prachanda då den kom att vålla stora problem i vanliga människors vardagsliv. Han anförde dessutom farhågor för att motståndarsidan försökte framkalla våldsamer i syfte att lägga skulden på maoisterna.

Samtidigt konstaterade Prachanda att massrörelsen består och att strejken var en generalrepetition inför kommande större strider.

Den massiva maoistiska manifestationen har framkallat slitningar inom det reformistiska CPN-UML. Sextio ledande medlemmar i partiet framförde ett memorandum till partiledaren Jhalanath Khanal och begärde att premiärministern Madhav Kumar Nepal skall avgå.

”Vi råder på det bestämdaste att premiärministern kamrat Madhav Kumar Nepal att omedelbart avgå från sin post för att bana väg för en nationell enighet.”

Den sittande premiärministern representerar den falang inom CPN-UML som är direkt motståndare till maoisterna.

Under generalstrejken sattes armén in för att bevaka olika objekt. Trots att armén inte sattes in för att slå ned demonstrationerna framfördes ändå hot från arméns sida. Arméchefen Chhatraman Gurung utfärdade en order som satte armén i högsta beredskap. Han uttryckte ”allvarlig oro” över att maoisternas aktiviteter ”syftade till att svärta ned nepalesiska armén”. General Gurung varnade maoisterna att inte tolka arméns lugn ”som ett tecken på svaghet.”

Den feodalt borgerliga armén är djupt fientlig till den klausul i 2006 års fredsavtal som säger att maoisterna skall integreras i armén. Fortfarande befinner sig 19000 maoistsoldater i läger runt om i landet med en osäker framtid. Maoisterna har låst in sina vapen i FN-övervakade förråd men har kontrollen över nycklarna.

Den pågående krisen i Nepal framkallar viss oro hos grannländerna. Indiens ambassadör har träffat maoistledaren Prachanda och uttryckt sitt beklagande över maoisternas ”antiindiska” retorik. Den indiska regeringen stödjer 22-partiregeringen men är i nuläget något försiktig att göra det alltför öppet.

Likaså håller Kina, vars förbindelser med maoisterna under de senaste åren förbättrats, en låg profil. En talesman för det kinesiska utrikesdepartementet sade att partierna ”borde reda ut sina motsättningar” för att skydda Nepals intressen ”för regional stabilitet”.

USA:s vice utrikesminister besökte Nepal förra veckan och förde samtal med de politiska partierna, inklusive maoisterna. USA har fortsatt maoisterna på sin terroristlista, och supermakten ställde sig avvaktande till den fredsprocess som inleddes 2006.

Erik Anderson
Proletären nr 19, 2010

Vänsterfalang bröt sig ur maoisterna i Nepal

Publicerad 27 juni 2012

Avväpningen av Folkets befrielsearmé är en av de frågor som har lett fram till splittringen.

Efter år av ideologiska, politiska och teoretiska motsättningar inom Nepals förenade kommunistparti (maoisterna) har vänsterfalangen brutit sig ur partiet och beslutade på en stor konferens i huvudstaden Katmandu 16-18 juni att bilda Nepals Kommunistiska Parti (maoisterna).

”Det ’gamla’ maoistpartiets ledning kritiserades för att ha kompromissat bort den revolutionära politiken.”

Det nya partiet har därmed samma namn som maoistpartiet hade under folkkrigets dagar.

En tredjedel av centralkommittéledamöterna från det ”gamla” partiet följde med till det nya maoistpartiet. Samtidigt har två tredjedelar av de massorganisationer som det gamla partiet haft inflytande över beslutat sig för att följa med in i det nya partiet. Bland dem finns fackförbund, kvinnoorganisationer, ungdomsförbund, studentorganisationer och föreningar för dalaiterna, de kastlösa.

Skillnaden mellan andelen ”utbrytare” i centralkommittén och bland massorganisationerna kan förklaras av att det ”gamla” maoistpartiet i januari 2009 förenade sig med det parti man en gång bröt sig ur, Nepals kommunistiska parti (Enhetscentret-Facklan [eng.: CPN(Unity Centre–Masal)], som fick platser i högsta ledningen. Det resulterade i att högerfraktionen i det gamla maoistpartiet stärktes på bekostnad av vänsterfraktionen.

Enhetscentret-Facklan arbetade även det underjordiskt, men partiet deltog inte i det tioåriga folkkriget och hade inte alls samma massbas som maoisterna.

Folkkriget resulterade i att monarkin avskaffades och ledde till vissa demokratiska reformer i landet. Men motkrafterna till en grundläggande förändring av det feodala, neokoloniala landet kämpades inte ned utan förblev intakta och mäktiga.

Ledande i utbrytarpartiet är Ram Bahadur Thapa, ”Badai”, som valdes till generalsekreterare, Mohan Baidya, ”Kiran”, som blev ordförande, samt den tidigare internationelle sekreteraren i gamla partiet, CP Gajurel, som utsågs till förstesekreterare i verkställande utskottet.

Det nya partiet anklagar den nuvarande partiledaren Prachanda samt nuvarande premiärministern Baburam Bhattarai för en allvarlig högeravvikande ”neo-revisionistisk” tendens. ”De har spelat en positiv roll i nepalesiska revolutionen och i det ärorika folkkriget, men i den slutliga sammanfattningen måste sägas att de genomgått en allvarlig högeravvikelse under sin senare politiska period”, skriver utbrytarpartiet i sitt första pressuttalande. Det vädjar till de revolutionära kamrater som finns kvar i det gamla partiet att ansluta sig till det nya.

Det nya partiet säger i uttalandet att man skall försvara de landvinningar som uppnåtts, som republik, federalism och en sekulär stat. Eftersom Nepal befinner sig i ett halvfeodalt, halvkolonialt och nykolonialt läge, så behövs en nydemokratisk revolution samtidigt som man måste försvara landets oberoende mot utländska krafter.

Det ”gamla” partiets ledning kritiseras för att ha kompromissat bort sin revolutionära linje. I kritiken nämns att de monterade ned den parallella statsmakt och administration som de fattiga byggde upp under folkkriget. Att man lät sig avväpnas medan den gamla borgararmén förblev intakt. Att man håller på att lämna tillbaka jordegendomar som konfiskerades under folkkriget till de gamla jordägarna. Det nya partiet kritiserar också den allmänna eftergiftspolitik mot den regionala stormakten Indien som genom historien sett Nepal som en del av sin inflytelsesvär.

Med den politiska splittringens övergång till en organisatorisk utspelas nu en dragkamp i de olika distrikten. I Rolpa i mellanvästra Nepal, där det tioåriga folkkriget mot monarkin startade, har 60 av 75 distriktsrepresentanter anslutit sig till utbrytarna. Resten tillhör ”etablissemangsfractionen”, som *Khatmandu News* uttryckte det. I distriktet Rukum, ett annat maoistfäste, har däremot etablissemangssidan kontrollen, rapporterar samma tidning.

”Det nya partiet kommer helhjärtat att prioritera klassrelaterade frågor och arbeta med folket”, säger en ledamot i distriktskommittén i Rolpha till *Khatmandu News*.

”De flesta medlemmarna i martyrernas familjer, ledare och aktivister som kämpade under upproret, avväpnade maoistsoldater och de undertryckta är med i det nya partiet. Etablissemangsfractionen medger att en del äldre ledare och aktivister har hoppat av till det nya partiet, men förnekar att det var så många som det ryktas om.”

Under tiden strider de båda fraktionerna om kontrollen över partiets tillgångar i distriktet, som utgörs av en bensinstation samt några kooperativ och byggnader.

Proletären avser att återkomma till partisplittringen och utvecklingen i Nepal.

Erik Anderson